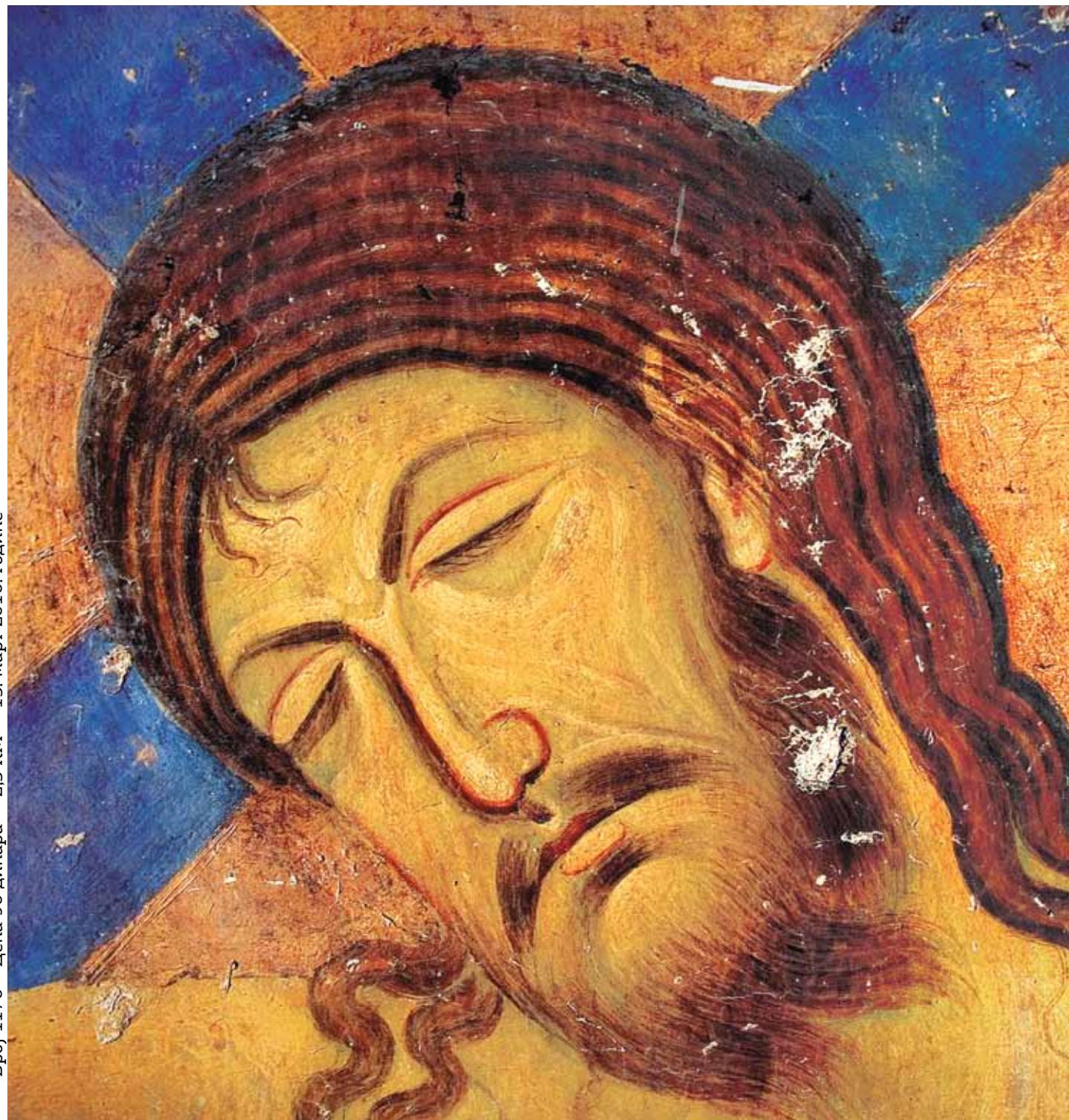

ПРАВОСЛАВЉЕ

НОВИНЕ СРПСКЕ ПАТРИЈАРШИЈЕ

Број 1176 Цена 90 динара 2,5 KM 15. март 2016. године

ISSN 0555-0114
9770555-011004

У овом броју:

| Снага сваког народа јесте у јединству | Поводи: реаговања на Вербићев обрачун са веронауком | Вера је Србима идентитет | Свећа у језичкој слици света | Мигрантска религијска конверзија | „По Писмима“ (1. Кор. 15, 3-4) | Усновљење – извори и контекст Павлове метафоре спасења | Минхенски Српски псалтир и питање његове фототипске репродукције |

Патријарх српски Иринеј у Митрополији аустралијско-новозеландској

Снага сваког народа јесте у јединству

Патријарх српски Иринеј борави од 1. до 13. марта 2016. године у првој канонској посети Митрополији аустралијско-новозеландској у пратњи Митрополита црногорско-приморског Амфилохија.

Уношењу честице светих моштију
Мученика момишићких у Брансвику

Патријарх српски Иринеј борави у првој канонској посети Митрополији аустралијско-новозеландској у пратњи Митрополита црногорско-приморског Амфилохија, директора Патријаршијске управне канцеларијеprotoјереја-ставрофора Стојадина Павловића и ђакона Александра Секулића, службеника Кабинета Патријарха Српског. На мелбурнском аеродрому, 1. марта 2016. године, у присуству свештенства и верног народа, као и високих представника других помесних Цркава и чланова дипломатске мисије наше земље у Мелбурну, свечано га је дочекао надлежни архијереј, Епископ Митрополије аустралијско-новозеландске Иринеј. Тако је било и приликом посете Мелбурнском намесништву, Храму Св. Великомученика Георгија у среду 2. марта, као и Храму Светог Николе у Ђилонгу, у четвртак 3. марта.

Поводом локалне прославе празника Преподобног старца Никанора Хиландарца – Помиритеља аустралијског који је похрањен у манастирској цркви посвећеној Св. Алимпију Столпнику, Патријарх

Српски началствовао је 4. марта, Св. Арх. Литургијом у манастиру Светога Саве у Илајну. Саслуживали су Митрополит Амфилохије и Епископи: аустралијско-новозеландски Иринеј, новограчаничко-средњезападноамерички Лонгин, као и гостујући архијереји Васељенске Патријаршије, а у молитвеном присуству Владике западногрчког Луке и других.

Поводом Задушница Његова Светост је служио Заупокојену Литургију, 5. марта, у Цркви Св. Архиђакона Стефана у Кизбрлу заједно са Митрополитом Амфилохијем и Епископима Лонгином и Иринејем. Потом је у Саборном храму Св. Тројице, у Источном Брансвику, присуствовао Великом вечерњу, које су служили Архијереји Амфилохије, Лонгин и Иринеј, и уношењу честице светих моштију Мученика момишићких, које ће бити уградијене у Часну трпезу Храма Свете Тројице у Источном Брансвику.

У недељу 6. марта, Патријарх Српски осветио је, уз саслужење Митрополита црногорско-приморског Амфилохија и Епископа Лонгина и Иринеја, Храм Свете Тројице у Брансвику.

У наредном броју *Православља* читайте опширнији извештај о боравку Његове Светости у Митрополији аустралијско-новозеландској.

Фото: ђакон Александар Секулић

ПРАВОСЛАВЉЕ 1176

2
Активности Патријарха

4
Мисионарска година
Светог Владике Николаја
Епископ шабачки Лаврентије

6
Жупан Стефан Немања
– Преподобни Симеон

7
Свети Симеон Мироточиви
3. Нешин

8
Поводи: реаговања на Вербићев
обрачун са веронауком
Славица Лазин

12
Земља натопљена
кrvљу невиних

13
Епископту рашко-призренском
Владимиру у вечни спомен
Монах Игњаје Марковић

14
Живот и рад Еп. Николаја (5. део)
Радован Бијовић

16
Свећа у језичкој слици света
Проф. др Ксенија Кончаревић

20
Разговор са Љиљаном Хабјановић
Ђуровић, књижевницом
Народ Савин
воли Гору Преображења
Разговорала Славица Лазин

22
Мигрантска религијска
конверзија
др Александар Раковић

24
„По Писмима“ (1. Кор. 15, 3-4)
др Предраг Драјушиновић

26
Усиновљење – извори и контекст
Павлове метафоре спасења
Бакон др Здравко Јовановић

28
Минхенски Српски псалтир
и питање његове фототипске
репродукције
Прошођакон Зоран Андрић

30
Топлички устанак (5. део)
И свештеници на ломачи
Антоније Ђурић

36
Свет књиге

40
Наука, уметност, култура...

43
Кроз хришћански свет

44
Из живота Цркве

На насловној страни:
**Страдали Христос, манастир
Студеница, 1208/9. година. На
распоред зидних слика приликом
живописања у Студеници 1208/9. г.
значајно је утицао Свети Сава.**
Фото: Илија Рамић

„Православље – новине Српске Патријаршије“ излазе са благословом Његове Светости Патријарха српског Иринеја. Издаје Информативно-издавачка установа Светог Архијерејског Синода Српске Православне Цркве. Први број „Православља“ изашао је 15. априла 1967. године.

УРЕЂИВАЧКИ ОДБОР:

Члан Св. Арх. Синода задужен за надзор над радом
Информативно-издавачке установе Св. Арх. Синода СПЦ
Митрополит црногорско-приморски др Амфилохије

Главни и одговорни уредник
Презвитељ др Александар Ђаковић

Оперативни уредник
Срећко Петровић

Секретар редакције
Снежана Крупникoviћ

Фотограф
Бакон Драган С. Танасијевић

Чланови редакције
Презвитељ др Оливер Суботић,
Сања Љубардин, Славица Лазин

**Излази сваког првог и петнаестог у месецу, за јануар
и август двоброј.** Годишња претплата за нашу земљу је 1700
динара, популодишиња 850. Појединачни примерак 90 динара.
Претплата за нашу земљу може се уплатити на благајни Српске
Патријаршије, Краља Петра 5 или на текући рачун.

Уплате не слати поштанској упутници!

Не слати девизне чекове!

Годишња претплата за иностранство:
Обична пошиљка је 70 USD, 70 CAD, 75 AUD, 45 EUR, 35 GBP;
авионска: 90 USD, 90 CAD, 100 AUD, 60 EUR, 45 GBP.

Информативна служба:

Текући рачун динарски број:
145-4721-71 Марфин банка
Далматинска 22 Београд
Текући рачун девизни број:
Intermediary Deutsche Bank GmbH,
Frankfurt/M (BIC DEUTDEFF)
Account with inst: 935-5922-10
Marfin bank AD, Beograd (BIC LIKIRSBG)
Beneficiary: RS35145007080000135615
Informativna Izdavacka Ustanova Srpske Pravoslavne Crkve,
Kralja Petra 5, Beograd
Charges: For the account of ordering customer

Телефони:

Редакција: +381 11 30-25-116

Маркетинг: +381 11 30-25-113

Претплата: +381 11 30-25-103, 30-25-113, 064 17-83-786

e-mail: pravoslavlje@spcrs.rs – редакција
preplata@spcrs.rs – претплата

web: православље.срб.рф ; www.pravoslavlje.rs

Рукописи и фотографије се не враћају. Текстови достављени
редакцији „Православља“ подлежу анонимној рецензији. Текстови
и прилоги објављени у „Православљу“ представљају ставove аутора.

Сва права задржана. Свако прештампавање, копирање,
умножавање, објављивање и дистрибуирање целих или делова
ових новина или чланака објављених у њима забрањено је и
представља повреду ауторских права и кривично дело.

Графичка припрема, слог и прелом: Срећко Петровић
Штампа: „Политика“ А. д.

Дистрибуутер: „Polydor“ д.о.о.
Ломница 11/3/9, 32300 Горњи Милановац
телеф/факс: 032/717-322, 011/2461-138

CIP – Каталогизација у публикацији

Народна библиотека Србије, Београд

271.222 (497.11)

ISSN 0555-0114 = Православље

COBISS.SR-ID 16399106

**Православље се штампа уз помоћ Управе
за сарадњу с Црквама и верским заједницама
Владе Републике Србије**

Графичка припрема овог, 1176. броја „Православља“, завршена је
у четвртак, 10. марта 2016. године у 10.00 часова, када је
у штампу предат овај број новина Српске Патријаршије.

Епископ Лаврентије Божјем народу, свештенству и монаштву
Епархије шабачке пред Васкрс 2016. године

Мисионарска година Светог Владике Николаја

Децо моја духовна, драги пријатетљи,
Ове године наша Црква молитвено обележава и слави тро-струку годишњицу Светог Владике Николаја Велимировића: 135 година од рођења, 60 година од упо-којења и 25 година од преноса његових светих моштију из Америке у Србију.

Тим поводом, ову 2016. годину, проглашавам *мисионарском јо-дином Светог Владике Николаја* у Епархији шабачкој. Овај свети Божји човек највећи је мисионар и просветитељ српског народа од Светог Саве до данас. Мисионарење је продужетак апостолског подвига проповедања и ширења Речи Христове и утврђивања Цркве Његове Свете. Том подвигу он је посветио цео свој живот и дело, и зато је назван Николај Равноапо-столни. То га је учинило једним од најомиљенијих српских светитеља, кога српски народ данас слави и прославља.

Владика нам је оставио и ову поруку: „Више бих волео да ме Господ избрише из Књиге Живота, него да ме неко слави и прославља а да не држи ништа моје: Ни моју веру, ни моје речи ни моја дела!“ Проглашавајући ову мисионарску годину, користим прилику, да вам у духу ове Владичине поруке, упутим неколико очинских речи и савета.

У деветој деценији мого земно-га века, вера у Бога ме подмилају-је и чини оптимистом. Ја верујем да је овај свет најбољи и најлепши од свих Божјих светова и да је ово време најбоље и најлепше у свеу-купној људској историји. Јер ово је наше време. Велики Божји дар на-

ма. Наша највећа шанса. Бог нам нуди да искористимо ту шансу и оправдамо своје узвишену људско и хришћанско призывање. Не ради „историјског памћења“ него ради нас. Сада и овде!

Живимо у доба снажне до-минације информационих технологија које људској ци-вилазацији намећу ритам и динамику брзих и муњеви-тих промена. Сведоци смо остварења библијске истине да је сада „један дан као хи-љаду година...“ у поређењу са епохама античког света. Хри-шћанска савест народа Бож-јег и пастирска одговорност свештенства, не допуштају нам да стојимо равнодушно и збуњено пред изазовима који захтевају заједничке одговоре и хитна решења. У модерном свету у коме се убрзано подривају и урушавају духовни темељи људског бивства, савремени човек очекује од нас снажно хри-шћанско сведочење у свим обла-стима личног и друштвеног же-вота. Сведочење не само речима него, пре свега, узвишеним приме-рима живота и делима, који треба да постану знак наде за све људе широм целог света. У првом реду нашој деци и омладини.

Зато прву реч упућујем Вама, млади пријатељи, дубоко свестан да реч данас никога не погађа. Знам, уморни сте од придика и „поповања“, правила и препору-ка... Ништа ново. Још осећам при-тисак у ушима и носим трауме и фрустрације из детињства, од „за-бринутости“ старијих за моју гене-рацију „која је најгора до сада“ и

„од које неће бити ништа“. Тако је одувек било...

Ипак желим да Вас утврдим у вери да сте Ви највеће богатство света и да сте Ви ново човечанство. Ви сте пролеће љубичице него стотине година огорелог пања. Хоћу да Вас охрабрим и подигнем кри-ла вере у Бога и себе, у своје сна-ге и своје таленте. Не закопавајте од Бога дароване таленте у земљу. Употребите их за остварање својих најузвишенијих идеала својствен-их младости у изградњи света по својој мери. Јер то је Ваш свет. Али знајте, и децу своју томе учите, да се у овом свету људских реално-сти, ништа велико и добро не може саградити без Бога. Не бојте се да идете против тока ствари док се борите за истину Божју, па макар

на Вас кренуле све силе и стихије овога света. Бог је Победа. Ви сте синови Победе.

Српска омладина, на срећу, има непревазиђени узор, подстrek и мотив. Погађате, зове се Новак Ђоковић. Не треба трошити речи. На Ордену Светог Саве кога је примио из руку Српског Патријарха, пише све што већ сами знаете и што желим да подвучем: „Својим трудом постигао све!“

Разуме се, нема свако вансеријски Божји дар за тенис. Али свако од Вас има свој дар и своје призвавање. Буди светски првак у свом послу! Шампион! Узалуд је вајката се како нема посла. За вредне руке и снажну вољу, посла има на све стране. Своју велику светску каријеру, велики српски научник Михаило Пупин, започео је радећи три године на сточарској фарми. Описао је то у својој аутобиографији *Са јашњака до научења*.

Будите одговорни према себи и својој породици, челичите мишице и вољу за рад, сучите се храбро са изазовима живота. Младости приличи забава и провод, али са мером и границом. Не дозволите да „ноћни живот“ и „продужено детињство“ буду једино обележје Ваше генерације. Касније легање, рано устајање рецент су за успех. „Ко рано ради, две среће граби!“

Хоћу да охрабрим младе људе без запослења, да се лате предузетништва, на првом месту, у производњи хране. Здрава храна је будућност света и велика шанса Србије да створи јединствени бренд у Европи и свету. Села наше Епархије су плодна и берићетна. Све је више примера да људи из градова да одлазе на села и остварују се успешно у производњи хране уз пристојну зараду и непрочењиво осећање слободе и мира, спасавајући се од урбаног лудила и вреве. У селу је човек ближе Богу, себи и природи. Сви услови за срећан, здрав и нормалан лични и породични живот.

Вишевековна хришћанска традиција, која се остварује у животном искуству Божјег народа на

подручју ове Епархије, сведочи о сазнању да је породица природно средиште живота човека и људске заједнице, темељ и стожер Цркве, државе и друштва. Криза брака и породице уноси неспокојство и забринутост у срца људи широм целога света. Упућујем родитељски позив свима, да хришћанским примером сведочимо о породици као путу ка светlostи и светости, који открива међусобну љубав и верност супружника, њихову спремност да рађају и васпитавају децу, солидарност међу покољењима и поштовање према слабима. Хришћанска породица је утемељена на браку, као светој тајни љубави и поверења између мушкарца и жене, која учвршује њихову заједницу и учи их да прихватају једно друго као дар.

Верна себи и своме посланју, Православна Црква у сагласности са библијском традицијом и светоотачким предањем о светињи очинства и материнства, као узвишеном призывању мушкарца и жене у браку, не одобрава и одбацује сваку могућност склапања истополних бракова. Истовремено Црква осуђује сваки вид насиља и сегрегације над другим и другачијима. Црква као нежна и брижна мајка мора имати „дрхтај срца“ за сву децу своју у молитви и нади, да ће међу бројним становима у дому Оца нашег на небесима бити места за сваку посебност.

Апелујемо на родитеље да поштују неотуђиво право своје тек зачете деце на живот. Неми крик деце, убијене абортусом узнемирује савести, а глас њихове невине крви вапије Богу!

Хришћанство се противи легализацији еутаназије – убиства престарелих и тешко болесних „из милосрђа“. То је нељудски и варварски чин, који уноси страх и неспокојство међу старе и немоћне, стварајући тегобно осећање сувишности и терета за своје ближње и друштво у целини.

У овој мисионарској години позовам Божји народ и свештенство на саборни подвиг апостолског

ширења и проповедања вере, више примером него речима. „Речи уче, примери покрећу“. Један лоши и ружан пример у стању је да обесмисли хиљаде добрих и лепих речи и беседа. Саблажњив живот хришћанина, особито свештеника, уноси тешке деструкције у верски живот. „Тешко човеку оном кроз кога долази саблазан“ – опомиње Христос у Јеванђељу. Користим ову прилику да изразим дубоко жељење и да од Бога и Божјег народа замолим опроштај, за све лоше примере од стране црквене јепархије који су могли саблазнити слabe у вери.

Позивам себе и све свештенство и сав Божји народ, живу Цркву Шабачке епархије у овој мисионарској години, да свако од нас буде Христов апостол и ученик. Да будемо „Светлост свету... Да се светли светлост наша пред људима, да виде добра дела наша и прослављају Оца нашега који је на небесима!“ Амин!

Свима вама, деци Победе, честитам наступајуће празнике тријумфа Живота:

**ХРИСТОС ВАСКРСЕ!
– ВАИСТИНУ ВАСКРСЕ!**

*Ваш молитвеник
и пре васкрслим Христом*

Епископ шабачки Лаврентије

Слава придворног храма Српске Патријаршије

Жупан Стефан Немања – Преподобни Симеон

Патријаршијска капела, као и сама зграда Патријаршије у чијем склопу се налази, грађени су на месту старе зграде Митрополије која је због оронулости срушена 1933. године. Градња данашње зграде и Придворног храма почета је

1934. и трајала је до 1936, за време Патријарха Варнаве. Садашња зграда Патријаршије у чијем склопу је и капела Светог Симеона Мироточивог, саграђена је према пројекту руског архитекте Виктора Лукомског.

Са благословом Патријарха српског Иринеја, Придворни храм Светог Симеона Мироточивог – Патријаршијска капела и ове године је свечано прославила своју храмовну славу. Празнично бденије је служио Викарни Епископ топлички Арсеније, а појао је мешовити Хор Св. Симеона Мироточивог под руководством Милице Тишме. Епископ топлички Арсеније је беседећи истакао значај великог жупана за српски народ и то не само као владара, већ и као скрушеног светогорског монаха, који је оставивши мач узео крст, поставши узор не само монасима свете обитељи хиландарске већ и Свете Горе Атонске.

На сам дан Славе, Свету Архијерејску Литургију служио је Патријарх српски Иринеј уз саслужење свештеномонаштва АЕМ, а у присуству Владике шабачког Лаврентија. Хор Првог београдског певачког друштва под руководством диригента Светлане Вилић је певао на славском богослужењу. Светој Архије-

рејској Литургији присуствовали су помоћник директора Управе за сарадњу са Црквама и верским јединицама Србије др Марко Николић, протонеимар Храма Светог Саве др Војислав Миловановић, саветник за културу у Влади Републике Србије Братислав Петковић, директор Академије СПЦ за конзервацију и рестаурацију Зоран Михајловић и други.

Светосимеоновска академија

Са благословом Патријарха Иринеја, у организацији Поклоничке агенције СПЦ Доброчинство, у навечерје празника Св. Симеона Мироточивог, у четвртак, 25. фебруара 2016. године, одржана је у Великој дворани Задужбине Илије Коларца традиционална Светосимеоновска академија. Академији су присуствовали изасланик Патријарха Српскогprotoјереј-ставрофор Саво Јовић, главни секретар Светог Архијерејског Синода СПЦ, protoјереј-ставрофор Стојадин Павловић, директор Патријаршијске управне канцеларије, Драган Давидовић, директор Секретаријата за вјере Републике Српске, представници јавног и културног живота српске престонице. На Академији је премијерно изведено „Празнично вечерње“ за Мешовити хор композитора Светислава Д. Божића, учествовао је Мешовити хор РТС-а, док је Молитву Светом Симеону Светлане Велмар Јанковић казивао глумац Слободан Бештић.

Беседећи о Св. Симеону, Патријарх Српски је указао који су то наши свети преци којима треба следовати. Казивао је житије овог великана, помињући бројне задужбине које је подигао, посебно Свету лавру манастир Хиландар. На крају Свете Литургије Његова Светост је пресекао славски колач Патријаршијске капеле и колач Удружења „Краљевина Србија“.

Домаћини славе, по трећи пут су били Благоје и Невенка Тасић којима је Његова Светост Патријарх српски Иринеј доделио Патријарашку грамату, као и ћакон Игор Грачун са супругом Драганом. 3. Н. ■■■

Моћни ратник своје земље и милосрдни Божији човек

Свети Симеон Мироточиви

Заволите Бога, и наћи ћете вечну милост; ништа не претпостављајте Његовој љубави

По сведочењу хроничара, Немања је рођен 1113, а умро 1199. године. Дакле, његов живот је испунио скоро цео један век. Скоро половину тог свог дугог живота он је провео борећи се за јединство свог народа и за његову државу. Немања је био ратник прве класе. И као многе велике војско-вође био је веома религиозан. Кад год би између ратова имао одмора, зидао је цркве. Краљица његових задужбина је Студеница, али и Ђурђеви Ступови у Расу, Света Богородица и Свети Никола у Топлицама, а обновио је Архангела Михаила у Скопљу и Светог Пантелејмона у Нишу. А његова дарежљивост према сиротињи и безнадежним била је добро позната и на Истоку и на Западу. Моћни ратник своје земље и милосрдни Божији човек, такав беше Немања. Свети Сава је о своме оцу рекао: „Ваистину у недоумици сам како да га назовем. Да ли господином добрим? Да ли учитељем праве вере? Оцем благим? Пастиром, који вером напаса предано му стадо? Просветитељем цркава и учитељем добрих обичаја и који вазда пребива у молитвама? Да ли преизобилним служитељем и љубитељем ништих? Да ли наставником праве вере и учитељем добре вере и чистоте, светлом васељене? Да ли наставником пуним ведре и узором кротости и поста? Да ли наставником премудрости и смислодавцем и укротитељем несмислених? Да ли чуваром стада свога и премудрим бранитељем свију оних који живе око њега? Јер ваистину ово све додги се на њему. Јер беше пун премудрости и разума, и благодат Божја беше на њему.“

Прослава спомена оца и учитеља Симеона Мироточивог, родоначалника свете лозе Немањића, владара и државотворца, ктитора Студенице, у манастиру је ове године обележена 26. фебруара.

Света лавра манастир Хиландар

У Хиландару је свечано прослављен празник Преподобног Симеона Мироточивог. На његово светковање окупља се читава Света Гора. Уз празник Ваведења Пресвете Богородице, Светог Саве и иконе Богородице Тројеручице, празник Светог Симеона спада у четири славе (панигира) које прославља хиландарско братство.

За празник Преподобног Симеона почасни гост и началствујући на богослужењу ове године је био игуман светогорског манастира Дионисијата Архимандрит Петар, који је у поздравном слову рекао: „Преподобни Оче, ниси дао сна очима својим, нити већама својим да задремају, све док ниси душу и тело од страсти избавио, а онда си свима узвикнуо: Заволите Бога, и наћи ћете вечну милост; ништа не претпостављајте Његовој љубави.“

Свеноћно бдење уочи празника служили су свештеномонаси студеничког братства, уз молитвено учешће свештенства, монаштва и верног народа. Појао је хор на челу са Николом Попмијајловим.

На сам дан празника Свету Архијерејску Литургију је служио Епископ жички Јустин, а саслуживали су Архимандрит Тихон Ракићевић, настојатељ ове свете обители, Архимандрит Дамјан Цветковић, архијерејски заменик протојереј-ставрофор Љубинко Костић, гости из западне Украјине, свештеници Московске Патријаршије, јеромонах Доситеј из Хиландара, свештенство Епархије жичке, захумско-херцеговачке, будимљанско-никшићке и крушевачке.

Поводи: реаговања на Вербићев обрачун са веронауком

На страницама Православља настављамо полемику са српским министром просвете Срђаном Вербићем који је најавио редукцију и укидање часова веронауке у нашим школама.

Вера је Србима идентитет

*Проф. др Срећо Танасић,
научни саветник у Институту за српски језик САНУ*

Српска православна вера, уз српски језик и културу на њему засновану, представља срж идентитета српског националног бића. Од Светог Саве српски народ и његова култура неодвојиви су од српске православне вере. Зато је питање вере за Србе питање идентитета, свако потискивање вере је напад на наш идентитет. Пошто се више и не крију планови да се српском народу уништи идентитет, заговарање укидања веронауке у школама је најдиректније у служби остваривања тога циља

Настава веронауке у школама није ни заживела, а већ су кренули са идејом да је укину и за то нађу оправдање, без ваљаног обrazloženja. Ово што смо чули од министра Вербића је неизбично. Толико о веронауци уопште, без обзира на то о којој од традиционалних религија се ради. Кад је реч о српској православној вери, о српској деци, мислим да је то равно идеји да им се забрани учење српског језика, књижевности и историје. Истина је, додуше, да је код нас и настава српског језика и књижевности сведена на број часова који је мањи од броја часова националног језика у већини европских земаља. Да ли је то случајно?

О значају вере уопште могу уверљивије говорити други. Али кад је реч о Србима, можемо, знаамо и морамо говорити и ми српски филологи.

Јер, српска православна вера, уз српски језик и културу на њему засновану, представља срж идентитета српског националног бића. Од Светог Саве српски народ и његова култура неодвојиви су од српске православне вере. Зато је питање вере за Србе питање идентитета, свако потискивање вере је напад на наш идентитет. Пошто се више и не крију планови да се српском народу уништи идентитет, да се он претвори у

безличну масу с којим се може по жељи манипулисати, заговарање укидања веронауке у школама је најдиректније у служби остваривања тога циља, па било да то знају или не знају они који се залажу за то. А ни једно ни друго их не ослобађа одговорности, поготово кад се налазе на одговорној државној функцији.

Свођење наставе на четири разреда у основној школи води њеном укидању у другом кораку, мада је и овакво њено свођење на минималан број часова равно укидању. О овоме знамо нешто и из искуства из комунистичког режима када је Црква одвојена од државе, а веронаука истерана из школа. Срби једини у заједничкој држави практично нису имали веронауку за своју децу; католичка и мусиманска деца су је у већој или мањој мери имала у организацији својих богомоља. То и атеизација, најуспешнија међу Србима, свакако су значајно утицали на слабљење српске националне свести, што је онда лако водило и цепању српске нације и преименовању поједињих њених одломака у друге народе. Да не говорим овде о томе како су велики делови српског народа католичке и исламске вероисповести – уз велике наше заслуге – преведени у друге нације. Све то имају у виду они који су и плани-

али потирање српског идентитета и који раде на спровођење таквих задатака у Србији и другим земљама где живи српски народ.

Драстичном смањивању часова веронауке у основној школи а укидању у средњој, треба да се оштро супротставе сви српски интелектуалци, да објашњавају српском народу да то значи у крајњем – укидање српског народа као посебног европског народа. А Срби су у својој историји створили културу чија многа дела иду у ризницу највредније европске културне баштине. Све је то створено у најтешњој вези са Српском Православном Црквом; српска култура се развијала у најтешњој вези са Српском Светосавском Црквом, најчешће и у њеном крилу – у српским сред-

њовековним манастирима. Озбиљно би било да се веронаука у основној школи изучава као обавезан наставни предмет, а у средњим школама бар по жељи.

Да, време је да се озбиљно осврнемо на резултате петнаестогодишње наставе веронауке у нашим школама. После полу-вековног прогона Цркве, планског одвајања Срба од њихове Цркве, сасвим је сигурно да Срби као народ нису довољно спремни за овакву промену, истинско враћање Цркви – па и увођење веронауке, што је од непроцењивог значаја за њихов опстанак. Такође, Српска Православна Црква има разлоге да озбиљно анализира резултат досадашње наставе и озбиљно припреми кадар који изводи ту наставу. Она је имала педесетогодишњи прекид у овоме послу. Народ се вратио Цркви. Велика је одговорност управо на њој за успех и очување веронауке у школама. Овде свакако има места за самокритику, и то није срамота; неодговорно би било, недозвољиво неодговорно, да се не уоче недостаци и не нађе начин за превазилажење свих слабости. Јер сваки почетак је тежак. Српска Православна Црква може да се угледа на Руску Православну Цркву. Тамо је, додуше, и држава схватила значај враћања народа традиционалним вредностима, где се не може без православља. Нама се, опет, а можда с добрым њиховим разлозима, стално говори да ни у чему не треба да се угледамо на Русију. Јер, забога, она се дигла са колена, она се отела.

Не сме се никако дозволити, ни по коју цену, својење наставе веронауке у основној школи на четири разреда и њено укидање у средњој школи. То води потирању српског идентитета, практично – укидању српског националног бића. Нема ни једног разлога којим се може правдати изнесена идеја, нема ни једног аргумента који би негирао тврђњу да укидање веронауке доприноси потирању српског идентитета. И, наравно, одмах треба одбацити подвласте да се залагањем за веронауку у школи српски народ води у самоизолацију. Сви који се осећају Србима, сви који држе до српског националног идентитета, у мери у којој други озбиљни, изграђени европски народи држе до себе, морају се заложити, гласно, за наставу веронауке у школи. Српска Православна Црква мора у томе предњачити и, наравно, радити на томе да та настава буде у сваком погледу примерена данашњем времену.

Власт укида веронауку са намером

Академик др Предраг Пићер

Имају власт, нису глупи
ни необавештени,
то је неприхватљиво

Не слажем се с редукцијом и укидањем веронауке у нашим школама. Они који то предлажу нису ни глупи ни необавештени, него то чине с одређеном намером која је за већу људе неприхватљива, али они следе своје циљеве, а државна власт је у њиховим рукама па могу такву одлуку да спроведу.

Против овакве просвете

Академик др Ђорђе Злоковић

Прича о веронауци је истовремено прича о нашој муци и историјској судбини при покушају да се избавимо из примитивизма и агресивности

С тојим иза свега што је о томе за *Православље* рекао наш Његош, Матија Бећковић у тексту „Против овакве просвете“. Прича о веронауци је истовремено прича о нашој муци и историјској судбини при покушају да се избавимо из примитивизма и агресивности, при чему наилазимо на препеке, па чак и од министра просвете. Све је објаснило.

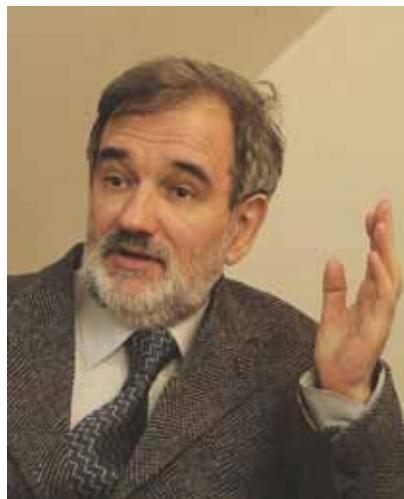
Сваки ученик мора познавати религију

Професор Жарко Требежанин, йсихолог

Да би спречили најављено укидање веронауке, мислим да би било најбоље да се покаже колико су ова деца која су слушала часове образованија и колико боље разумеју религију него раније генерације. Уколико су добри резултати, било би брзоплето да се часови веронауке смањују, без тога да се види какви су досадашњи ефекти.

Религија даје основни систем вредности у нашој националној књижевности, архитектури, уметности. За општи фонд знања сваког човека веронаука је несумњиво важна. Сваки ученик мора познавати религију како би разумео нашу цивилизацију која почива на јудео-хришћанској култури. Мислим да је веронауци место у сакралним објектима и да то треба да буде избор родитеља, а да би у школи требали да остану наука о религији и грађанско васпитање. Да-кле, познавање религије мора остати у школском систему. Деца морају да буду упозната са религијом како би разумели колико је религија значајна за културу. На тим часовима упознали би се са основама религије и сазнали основе различитих религија. Врло је важно повезивати веронауку са осталим предметима-са књижевношћу, са музиком, са ликовним васпитањем како би деца схватила колико је вера уткана у све сегменте живота. Такође мислим да деца не смеју да се деле на вернике и грађане. Наравно, у европској, хришћанској Србији нагласак ће бити на хришћанству, али деца свакако треба да се упознају и са другим религијама, како би се смањили антагонизми.

Да би спречили најављено укидање веронауке које је наговестио министар Вербић, мислим да би

било најбоље да се покаже колико су ова деца која су слушала часове образованија и колико боље разумеју религију него раније генерације. Уколико су добри резултати, било би брзоплето да се часови веронауке смањују, без тога да се види какви су досадашњи ефекти. И друго, да ли се заиста може тако великим скраћивањем, чак потпуним избацивањем из средњих школа, постићи степен образовања који смо имали до сада?! Образовање је школи битно. Њихови родитељи не познају религију јер су и сами расли у атеистичком комунизму и нису стекли знања о вери. Не могу у том смислу да образују своју децу. Школски систем треба да им пружи знање о религији и њеној утемељености у сваки домен човековог стварања и мишљења.

Јако сам забринута најавом да ће ова власт укинути веронауку. Вера нам је важна зато што је православно хришћанство наша суштина. Ја себе не могу одвојити од веронауке коју сам учила као дете, којом је проткан предмет који сам предавала студентима десетијама и коју видим у души сваког човека. Веронаука је саставни део човековог бића-његове прошлости, садашњости и будућности а да бисмо је разумели, морамо и кроз процес образовања упознати хришћанску суштину наше личности. При томе веронаука садржи логику мишљења и историју људске мисли. Све науке се у мањем или већем обиму налазе у веронауци. Веронаука је због тога широка а наше знање без веронауке није комплетно. Треба разликовати ситуацију када је веронаука у школама државе која је верски скоро хомогенизована и ситуацију у државама и школама где има ученика више вероисповести. Предност садашње ситуације у Србији је управо у томе што смо ми једноверна држава, у којој је православље доминантно-по величини, по својој историји, по везаности за нацију. Мени је сасвим јасна важност веронауке за нашу децу у школама. Веронаука-то сам ја! Учила сам је у кући, у школи, кроз живот и ја сам верник. Српски народ је верујући, он се кроз целу своју историју креће у верском миљеу. Веровање је смисао у коме се народ креће и које нас напаја. Комунизам који је укинуо веронауку је донео другу „веру“-марксизам. Половина века се оштро борио са православном вером. Човекова суштина је да верује. Српски народ верује и поузда се

Ово је моја исповест

*Радмила Маринковић,
професор средњовековне књижевности на Филолошком факултету*

Ова власт жели „нови народ“ који треба да заборави на своју традицију и верску припадност. Што је најгоре, они укидањем веронауке стварно мисле да је народ спреман да заборави на своју хришћанску суштину и да буде као они

Знам и верујем, упркос великом комунистичком притиску у коме сам живела и радила, да постоји

Живот Вечни. И надам му се. То никада нисам заборавила. Бог је увек присутан у нама. Никада нисмо сами.

у милост Божију, као у себе. Вера указује човеку да није напуштен и сам. Српску православну веру доживљавам као наше национално опредељење. Наша деца ће бити ускраћена ако би остала без веронауке, јер веронаука пружа одговоре на најважнија питања сваке личности.

Део сазнања о верској традицији деца добију у породици, давно пре него што пођу у школу. Али, то је недовољно. Деца осећају

да је вера нешто што је у њима, што је неисказано и потребни су им одговори на та важна питања. Због тога је било драгоцено када је веронаука пре 15 година враћена у школе. Ја сам предавала средњовековну културу у доба најтежег комунизма и најцрњих притисака и знам да свака власт жели да грађани имају иста схватања и веровања. Према томе, ова власт жели „нови народ“ који треба да заборави на своју традицију и верску припадност. Што је најгоре, они укидањем веронауке стварно мисле да је народ спреман да заборави на своју хришћанску суштину и да буде као они.

Стара сам, рођена сам 1922. године и мој овоземаљски живот се приближава крају. Због болести не излазим из куће. Али сваке вечери седим уз прозор и видим како се људске душе на млечном путу уздижу ка Богу напуштајући овај свет. Знам и верујем, упркос великом комунистичком притиску у коме сам живела и радила, да постоји Живот Вечни. И надам му се. То никада нисам заборавила. Бог је увек присутан у нама. Никада нисмо сами. Жалим што нисам имала своју децу, због тешке болести, али се надам да су генерације мојих студената на неки начин, помало, и моја деца. Ја сам православна Српкиња, потичем из лозе Карађорђа, и поносна сам на своје студенте, сада већ познате научнике, који-

ма сам предавала средњовековну књижевност која се не може замислити без православног хришћанства. Предавала сам у Паризу, у Москви, у Лењинграду, у Кијеву, у Бечу и Берлину. Имам нешто од интернационализма у души, али сам у суштини српска сељанка. Човек о себи и природи не зна ништа и зато му је потребна породица и традиционална држава и вера да га воде кроз живот који није тражио, али га је добио.

Мислим да је велика срећа нас Срба што смо имали Светог Саву који је православно хришћанство, коме припадамо, обојио Светосављем. О томе сам пуно писала. Тешко је бити Србин, јер носимо у себи силно осећање демократизма а морамо да се боримо за афирмацију у садашњој Европи која се јако изменила. Скидам капу нашој Светосавској Цркви која нас подсећа да нас вера чини Савним народом. Светосавље нас чини издржљивим, а хришћанство је религија мученика. Такав је наш ход по времену. Без Светог Саве не би постојали. Он нас окупља под родитељским покривачем. Благост хришћанства је важна и увек нам даје наду јер постоји опроштај греха. А без оправштања нема живота. Религија је бесконачна и безвремена. Шта је иза овоземаљског живота? Чекам! Ово је моја исповест.

Славица Лазић

У Епархији пакрачко-славонској

Земља натопљена крвљу невиних

Није лако бити жртва, али ни крвник јер злочинац носи казну не само у овом времену, него за сваћа док постоји као биће људско и као савесћ људска (Патријарх српски Иринеј)

Уторак, 23. фебруара 2016. године, на празник Светог Свештеномученика Харалампија, у Јасеновцу и Пакрацу, Епархији славонској – земљи натопљеној крвљу невиних, како је рекао Патријарх српски Иринеј походећи ову многострадалну епархију српску, било је молитвено, свечано, торжествено. Служена је Света Архијерејска Литургија, одржана седница Светог Архијерејског Синода и Одбора за Јасеновац Светог Архијерејског Сабора Српске Православне Цркве и служен паастос четворици славонских архијереја. Био је то историјски дан у сваком смислу те речи за Епископију пакрачко-славонску, предвођену Његовим Преосвештенством Епископом Јованом. У манастирском Храму Рођења Светог Јована Крститеља у Јасеновцу, непосредно пред сам долазак Патријарха Српског и Епископа шабачког Лаврентија, бањалучког Јефрема, бачког Иринеја, зворничко-тузланског

Хризостома, рашко-призренског Теодосија и горњокарловачког Герасима, уз учешће великог броја верног народа, Свету Архијерејску

Литургију, уз саслужење Епископа бихаћко-петровачког Атанасија и домаћина пакрачко-славонског Јована, као и свештеног клира, служио је Митрополит црногорско-приморски Амфилохије. Пред крај молитвеног сабрања служен је чин доксологије, у част доласка великодостојника Српске Православне Цркве, након чега су у манастирском конаку одржане седнице САС СПЦ и Одбора за Јасеновац. У овим радним, редовним заседањима, архијерејима се придржио и Митрополит загребачко-љубљански Порфирије.

У Саборном храму Свете Тројице у Пакрацу, у поподневним часовима, Његова Светост Патријарх Иринеј, уз саслужење Високопреосвећених Митрополита Амфилохија и Порфирија је обавио паастос и полагање у крипте блаженопочивших Епископа славонских: Никифора Стефановића (1722–1743), Софронија Јовановића (1743–1757), Кирила Живковића (1786–1807) и Емилијана Мариновића (1952–1981). Овом молитвеном помену присуствовали су министар културе Хрватске

Након молитвеног дела и обиласка радова у Саборном храму Свете Тројице, Владика славонски Јован повео је уважене госте у обилазак Владичанског двора, приликом чега је уз захвалност на досадашњој сарадњи Епископије пакрачко-славонске са Министарством културе Републике Хрватске, Управе за сарадњу са Црквама и верским заједницама Србије и Секретаријата за вере Републике Српске, разговарано о наставку даље сарадње на помоћи око обнове ове две велике светиње.

др сц Златко Хасанбеговић као изасланик председнице Хрватске, амбасадорка Србије у Хрватској, Мира Николић у пратњи војног аташеа пуковника др Ивана Вулића, генерални конзуљ Србије у Вуковару Живорад Симић, изасланник бискупа пожешког пакрачки жупник Матија Јураковић, председник Српског народног вијећа Милорад Пуповац и други.

3. Nešić

Епископу рашко-призренском Владимиру у вечни спомен – поводом 60. годишњице упокојења

Монах Игњатије Марковић

Епископ рашко-призренски Владимир Рајић, родио се 11. јануара 1882. године у Ужицу. Родитељи су му се звали Никола и Јелена. На крштењу је добио име Љубомир. У Ужицу је завршио основну школу и два разреда гимназије. По благослову Митрополита Србије Михаила, заједно са братом близанцем Драгомиром, отпочео је своје школовање у Духовној семинарији у Одеси, наставио у Московској и завршио у Витанској семинарији. Духовну академију завршио је у Москви 1907. године, где му је школски друг био будући Патријарх руски Алексеј I. По повратку у Отаџбину службовао је у гимназијама у Крагујевцу, Шапцу и Београду, а једно време и у Скопљу. После упокојења његове супруге, замонашио га је Патријарх српски Варнава 4. маја 1937. године. Као архимандрит постављен је за уредника Гласника Српске Патријаршије, а остао је и даље професор II мушке гимназије у Београду.

За Епископа мукачевско-појашевског хиротонисао га је 30. октобра 1938. године Патријарх српски Викентије са митрополитима - руским Анастасијем и загребачким Доситејем и епископима – бачким Иринејем и шабачким Симеоном. Мађари су га интернирали 1941. године, а после три и по месеца стражарно је спроведен у Београд. Једно време био је интерниран у Војловицу, где су се већ налазили Па-

Епископ рашко-призренски Владимир Рајић (1882-1956)

тријарх Гаврило и Свети Владика Николај жички.

Пошто је 1945. године његова дотадашња Епархија прешла под јуриздикцију Руске Цркве, Епископ Владимир је постао администратор а од 20. јула 1947. године и епископ Епархије рашко-призренске. Своје богословске радове и преводе објављивао је у часописима и листовима наше Цркве (двадесетак расправа, десетак проповеди, неколико приказа, некролога, десетак превода), а сарађивао је и у просветним часописима и у дневним новинама. Написао је и три уџбеника за веронауку.

Упокојио се 14. фебруара 1956. године у Призрену.

Својој пастији јавио се из болнице дирљивим писмом којим наговештава физички растанак али и стално молитвено општење:

„Драја моја духовна дејцо. Пишем вам ове редове из болнице. Можда сам ја већ „пушник целе земље“, а можда ова болест „не к смерти“. Ја вас у оба случаја молим, да се помолите Богу за моје здравље, да моју још за коју годину послужишти Богу, цркви, народу и ошацбани нашој, а најпре да окајем своје трехе без којих је само Бог. За случај да сам ја заиста „пушник целе земље“, молише се Богу и за њокој моје душе. Добићете онда у мени, то љубави и милостији Божјој, своја молитвеника и заштитника преј Богом.“

Ја вам свима шаљем блајослов и молбу да ми ојросиши ако сам икоћа увредио и ожалостио. То је мојло бити само у ревности за славу Божју и за ојшишу сивар.

Све свима праштам и ојеш шаљем свима блајослов и молбе за молитве о мени трешноме.

Ваш архијастир и молитвеник преј Богом, епископ рашко-призренски Владимир“.

Нека Господ у Царству своме помене Епископа рашко-призренског Владимира који га је свуда сведочио, поготово у тешко време послератно, време прогона Цркве, на нашем Косову и у Метохији, где је и остало да чека Васкрсење.

– Од Свечовека до Богочовека –

Владика Николај Велимировић,
фотографија из архиве
Епархије ваљевске

Живот и рад Епископа Николаја

– 5. део –

Радован Бијовић

Поред патријарха Гаврила, Николај је имао највећи удео у организовању 27. марта и рушењу срамног и антинародног пакта који је потписала издајничка влада Цветковић – Мачек. Поводом тог догађаја народ Краљева му је честитao, а он им је одговорио телеграмом (О томе у: *Пасхирски глас* (1941) 3), због чега је навукао гнев фашиста и са Патријархом Гаврилом постао њихова главна мета и жртва. Према сведочењу генерала Лера, Хитлер је лично издао наређење да се ликвидирају Епископ Николај и Патријарх Гаврило (Општире у недељнику НИН (1892) од 5. априла 1987. и часопису *Глас Цркве* (1987) 3, 35–6).

Капитулација и окупација Југославије, ратне страхоте и немилосрдно геноцидно уништавање српског народа прекинули су, за извесно време, вишеструко плодотворни рад Владике Николаја. Као и за свак његов народ, рат је за Владику био почетак незапамћеног мартеријума, који ће потрајати скоро до наших дана. Рат га је затекао у Жичи. Ту је ухапшен 12. јула 1941. године и конфиниран у манастиру Љубостиња, а касније је пребачен у манастир Војловица код Панчева, и тамо утамничен заједно са Патријархом Гаврилом. Ни као сужањ у оковима није престао да ради. Ту, заједно са Василијем Костићем, каснијим Епископом жичким, врши поправке Вуковог превода Новог

Завета (Најверодостојније сведочанство о овом периоду Владичиног живота дао је очевидац тих догађаја блаженопочивши Епископ бањалучки и жички Василије Костић у запису *Фрајменни из живота Владике жичког Николаја*, касније објављеном у *Календару Српске Православне Цркве у Америци и Канади* (1974), 87–91).

Поред поправке Новог Завета, у манастиру Војловица је Николај са руског превео дело Светог Јована Кронштатског *Мој живот у Христу*. Рукопис је дао једном монаху са завештањем да га преда у Патријаршију (Упореди: СД XIII, 766). У једном писму против Алексија Тодоровића Владика Николај каже да је имао неке стихове и песме у прози, које је, приликом његове интернације, из манастира Љубостиња узео Јован Рапајић и негде сакрио (Исто, 660). Ко је монах коме је Николај предао превод дела није познато, као ни даља судбина превода. Можда је реч опет о Јовану Рапајићу који је заједно са Михаилом Ђусићем, по наређењу Родољуба Чолаковића, крајем рата стрељан негде у непосредној околини Сарајева.

Из манастира Војловица Николај и Патријарх Гаврило су 14. септембра 1944. године спроведени у злогласни концентрациони логор Дахау, одакле су ослобођени, интервенцијом Милана Недића и Димитрија Љотића, тек пред сам крај рата. Шта су они доживели у логору смрти, то најбоље они знају. По

њиховом сведочењу и сведочењу очевидаца, било је то време када су „живи завидели мртвима“. Дефинитивно су ослобођени 8. маја од стране српске избегличке војске и савезничких трупа 36. америчке дивизије. Једно време су провели у Словенији и Италији, обилазећи војничке логоре у којима су се нашли остаци Јевђићеваца, Ђуђићевих и Јевђићевих четника. Тамо су обављали богослужење. На Светог Саву су служили у Бечу и тамо је Владика написао три чувене молитве на корицама Јеванђеља, које су познате као *Три молитве у сенци немачких бајонета*. Били су присутни и на сахрани Димитрија Јевђића. Владика је ту говорио, што ће доцније послужити као повод за невиђену кампању против њега.

Током 1946. године патријарх се враћа у Отаџбину, а Владика из Лондона креће трновитим путем емиграције. Скрхан физичким болом, он одлази у Америку. По неким сведочанствима, путовао је бродом на којем се налазио и Черчил. Када га је Владика напао због антисрпске политike, он му је одговорио: „Немојте ме кривити. Морао сам да учним оно што сам учинио“ (К. Ст. Павловић, „Сећања на епископа Владика“, *Глас Српске Православне Цркве у Зајадној Европи* (1972) 54, 20).

У Америци је Владика боравио код неких Срба, а једно време и у манастиру Светог Саве у Либер-

тивилу. Иако оронулог здравља, духом није клонуо. Путовао је по америчком континенту окупљајући, храбрећи и мирећи завађене и разбраћене Србе, при том их учећи вери и духовној традицији. Освећивао је храмове и учествовао у изградњи нових. Његов мисионарски и харитативни рад много су ценили и други православни народи.

За својом Отаџбином туговао је као ретко ко. Носталгија и стање српског народа душу су му испуњавали болом, о чему сведочи и његова *Песма Светој Србији*, коју је спевао непосредно пред смрт. Своје родољубље и безграницну љубав према Отаџбини хтео је и практично да потврди. Прикупљао је новчану помоћ и слao је Патријаршији, Богословском факултету и богословијама. Помагао је манастир Ђелије, овчарско-кабларске манастире и неке појединце. Епископу америчко-канадском Дионисију и свештеницима помагао је у организовању црквеног живота. Где они нису доспели, стизао је Николај. Потпомагао је и рад црквено-националних институција, нарочито Кола српских сестара. Посебну бригу је водио о манастиру Хиландар и стално настојао да се он попуни монашким подмлатком. Није волео што Срби у дијаспори мало пишу, а није волео ни како пишу. Посебно су му сметале поплаве међоарских дела у којима Срби једни друге нападају. Упамћена је његова кратка молитва: „Господе, спаси нас мемоара!“

Поред интензивног мисионарског, социјалног и националног рада, он не престаје са богословским и списатељским радом. Пише на српском и енглеском језику, и објављује по разним листовима и часописима. Из тог времена потичу веома значајна дела: *Касијана, Жељеве Господње, Диван, Земља Недођија и Једини Човекољубац* (не-довођено дело). Његова помоћ је била од пресудног значаја за формирање познате библиотеке *Свечаник* у Минхену од стране његовог пријатеља проте Алексе Тодоровића. Намеравао је да напише дело о

Читаоцима *Православља* представљамо одабране одломке из књиге блажене успомене о. Радована Биговића *Og Свечовека до Богочовека* (Р. Биговић, *Og Свечовека до Богочовека: хришћанска философија владике Николаја Велимировића*, Друштво Рашка школа, Београд 1998). У овом серијалу најпре доносимо поглавље из Увода, стр. 27–50.

загробном животу против разних секташких учења. Хонораре од ауторства је улагао у фонд за штампање нових књига.

Септембра месеца 1953. године, стицајем околности, одлази у манастир Светог Тихона у Саут Канону (Пенсилванија), где предаје у тамошњој руској богословији. Претходно је понекад предавао у привременој Српској богословији у манастиру Светог Саве у Либертивилу, затим у руској богословији Свете Тројице у Џорданвилу и у Академији Светог Владимира у Њујорку, где су га необично ценили тамошњи угледни теолози Флоровски, Шмеман и Мајендорф (Копија бележака тих предавања налази се у личној библиотеци епископа др Атанасија Јевтића). Залагао се и за писање историје Срба у дијаспори.

Свој овоземаљски живот Владика Николај је завршио у ноћи између 17. и 18. марта 1956. у руском манастиру Светог Тихона, припремајући се молитвом за служење Свете Литургије. Његова смрт је изазвала дубоку тугу српским народом у дијаспори, а и код Срба у Отаџбини, који због тоталитарног режима, сем часних појединача, ту тугу нису могли да испоље и да га испрате у Небеску Србију како су желели и како је то било нормално. Сахрањен је у манастиру Светог Саве у Либертивилу, уз присуство огромног броја Срба из дијаспоре и представника свих црквено-националних и културних институција. Српском народу телеграме су упутили Представнички дом Сједињених Америчких Држава (Текст телеграма (резолуције) објављен је у *Гласу Цркве* (1987) 2, 19) и Краљ Петар Карађорђевић (Говоре и детаље о сахрани видети у зборнику *У спомен Владику Николају*, Чикаго 1956, који је приредила *Организација српских чешника*). У његовој вољеној Отаџбини по неким црквама и ма-

настирима звонила су звона и служени су четрдесетодневни помени и парастоси. Из страха, који образкаља, званична Црква је ћутала, иако је тада изгубила једног од највећих јерараха у својој историји. Ни црквена штампа се није огласила макар једним малим некрологом.

Свети Архијерејски Сабор Српске Православне Цркве је након тридесет једне године издао саопштење и оцену о Владици Николају, чemuје претходила петиција две стотине свештеника Епархије шабачко-ваљевске упућена Сабору (Види текст петиције у: *Глас Цркве* (1987) 3, 19–0). Текст тог саопштења гласи: „Свети архијерејски сабор са огорчењем констатује да се већ годинама ређају напади на блаженопочившег епископа жичког Николаја (Велимировића), Хитлеровог заточеника и мученика у логору Дахау. Називају га злочинцем и издајником свог народа, мада је целом културном свету познато да је за време Другог светског рата био заточеник и крај рата дочекао у Дахау. Српска црква и српски народ одувек, а и данас, сматрају блаженопочившег епископа Николаја за једну од најсветлијих личности наше историје“ (*Православље* (487), 1. јул 1987, 3). Много пре тога је Александар Шмеман за Владику Николаја рекао да је „најеминентнији православни владика XX века“ (А. Радосављевић, нав. дело, 44), а Слободан Јовановић да је његовом смрћу „нестала једна велика личност из српског националног живота“ (Исто, 39). Архиепископ бриселско-шангајски и западноевропски Јован назива га „васељенским учитељем Православне Цркве“ (Исто, 42). У Шабачко-ваљевској епархији сада се слави као Божији угодник. Он је патрон и слава уредништва *Гласа Цркве*.

— наставак у следећем броју —

Чувајмо српски језик

Фото: wikipedia.org

Свећа у језичкој слици света

Проф. др Ксенија Кончаревић

Свеће се у хришћанској Цркви употребљавају од најстаријих времена. Светлошћу су први хришћани изражавали своју радост и свеће палили у току богослужења, крштења и погреба, јер су знали да Господ, Светлост света, обитава у Светлости неприступној (1. Тим. 6, 16). Већ од 4. века за свеће се употребљава чист восак, јер је он производ пчела, а пчела је симбол невиности, марљивости и девичанства. Православна Црква освећује свеће посебном молитвом из Требника. Сам свећњак води порекло из јудејске традиције,¹ симбол је присуства самог Бога, 'Видела Израиљева' (Ис. 10, 17), чија је халцина светлост (Пс. 104, 2).²

У даљем излагању размотрићемо фразеолошке јединице са компонентом „свећа“ у српском језику.

¹ Уп. светиљка са седам кандила из Старог Завета (Ис. 25, 31; Ис. 30, 8). Црква се пореди са свећњаком „седам свећњака“ (Отк. 1, 20) – исп. Енц. правосл. под свећа.

² Зато се хришћани називају „светлошћу света“ и бодре се да светле пред људима (Мт 5, 14–16) и да њихове „светиљке буду запаљене“ (Лк. 12, 35; Флп. 2, 15).

Фразеолошка јединица *иалиши ћаволу (врају) свећу* има значење „дружити се с лошим особама, бранити зле људе и улагавати им се“. Глобални фразеологизам настао је семантичком транспозицијом базног терминолошког облика *иалиши свећу*, обредно-религијског порекла, где је свећа један од симбола жртве за здравље живих и покој умрлих (вечни живот упокојених). Паљење свећа као приношење жртве и молитве намењено је Богу, као симбол апсолутног добра и љубави. Метафоричким преносом базног облика, уз успостављање аналозије с терминолошком конструкцијом као мотивационом базом и уз додатак објекта коме је радња намењена (антонима лексеме *Бој – ћаво, врај*), радња се преноси на нов денотат. У фразеолошкој јединици *иалиши ћаволу (врају) свећу* активацијом функционалне семе „лош, зао“ настаје фразеолошко значење које подразумева вршење радње с намером покретања негативних енергија (у корист зла),

уместо хришћанске намене „вршити радњу с намером да се покрену позитивне, божанске енергије (у добре, позитивне сврхе)“. У значењу компоненте *свећа* у овом фразеологизму реализује се коностативна сема „жртва“. У фразеолошкој јединици *иалиши ћаволу (врају) свећу* ова „жртва“ се подноси, полаже носиоцу негативних сила и према асоцијацији са ћавлом, врагом (злим духом) значење негативности се преноси уопште на человека (на лоше, зле, рђаве људе). Глагол „палити“ има каузативно, узрочно значење „чинити да се обавља нека радња“, „чинити да нешто гори“. „Резултат“ приношења жртве у означеном радњи (такве жртве, која симболизује човекову скрушеност пред Богом) имплицитно је присутан. Имплицитна сема овог фразеолошког значења је „лоше проћи“, јер пропадају сви они који се одлуче на зла дела. Значењски (и по пореклу) овој фразеолошкој јединици су сличне, на пример, фразеолошке јединице: *иоћи ћавољим штајом*

Глаголско-именичка конструкција палити Богу и ђаволу (врагу) свећу у значењу „настојати удовољити двема супротстављеним странама, улагивати се двема странама“, садржи као компоненте у међусобном напоредном односу антониме Бог и ђаво (враг). Антонимни однос компонената Бог / ђаво, враг мотивисао је активирање семе „дволичност, лицемерје, неискреност“.

(„поћи рђавим путем, наопако“) (фразеологизам забележен у Његашевом језику), *с врајом се љубратиши* („одлучити се на зла дела“), *садиши* (сејаши) *с ђаволом (врагом) шикве* („ко се удружи с рђавом особом мора имати невоље“). Последња фразеолошка јединица настала је редукцијом другог дела пословице *Ко с ђаволом шикве сади, о љлаву му се лутају*.

Глаголско-именичка конструкција *ћалиши* *Боју и ђаволу (врају)* *свећу* у значењу „настојати удовољити двема супротстављеним странама, улагивати се двема странама“, садржи као компоненте у међусобном напоредном односу антониме *Бој* и *ђаво (врај)*. Антонимни однос компонената Бог / ђаво, враг мотивисао је активирање семе „дволичност, лицемерје, неискреност“ (обраћати се истовремено антиподним носиоцима особина – истина, добро / лаж, зло). Метафоричка транспозиција базног облика *ћалиши* *свећу* (приносити жртву), уз потенцијалну сему лексеме „свећа“, у значењу „жртва“, основа је за начин вршења радње у фразеолошком значењу. Овај фразеологизам можемо довести у везу са цитатом из *Новој Завети*: „Не можете служити Богу и мамону“ (Мт. 6, 24; Лк. 16, 13). Лексема *мамон* дефини-

ФОТО: www.palomnik.by

сана је у Речнику САНУ у основном значењу као „ели дух, демон богатства; персонификација богатства и лакомости, похлепе за материјалним добрима (по имениу Мамона, бога богатства, иметка код неких старих предњоазијских народа)“. У секундарном значењу ова лексема означава *објекат култа, идол*. У цитату из Новог Завета мисли се на демона неправедно стеченог овоземаљског богатства. Може се указати на сличност са изреком (*не може се седети на две столице* у значењу „не може се извлечити двострука корист и сл.“, где је такође активирана сема „лицемеран, дволичан, неискрен“).

Терминолошки израз *запалиши* (некоме) *свећу* указује на то да се у православној црквеној симболици посебна пажња поклања симболичном значењу ритуалног плањења свећа. Свећа је „символ Божијег руководства – *Ти си Господе, светлост моја...*³ У старозавет-

³ „Свеће су палили и апостоли и први Христови следбеници када су се окупљали ради молитве и ломљења хлеба – ‘И бијаху многе свијеће горе у соби где се бијаху сабрали’ (Дела XX, 8). У првим вековима су се палиле за време богослужења, што због мрака катакомби у којима су се састајали, али и, како каже Тертулијан, ‘не само да бисмо разгонили ноћну тмину већ ради тога да бисмо помоћу њих изобразили Христа – нестворену Светлост, без које бисмо и усред бела дана лутали

на времена је пред књигом Мојсијевог закона непрекидно горело кандило као симбол тога да Закон Божији представља светлост човеку. Зато се и пре изношења Јеванђеља на Литургији носи упаљена свећа (носи је свећеносац), као и на великом входу када се износи путир. За време читања Јеванђеља се пале све свеће симболишћи да јеванђелска светлост просветљава сваког човека... Горење воштане свеће, као претварање воска у огањ означава обожење, претварање овоземаљског човека у нову твар дејством огња и топлине божанске љубави и благодати. Као *добровољна човекова жртва* испољава човекову спремност на послушање Богу (мекоћа воска), стремљења ка обожењу, претварања у нову твар (горење свеће), ‘символ пламене љубави и благонаклоности према ономе за кога се та свећа пали’ (уколико те љубави нема жртва је узалудна), сам чин је пагански, без

у мраку’. Литургичар 15. века, блажени Симеон објашњава симболичко значење воска – „чисти восак означава чистоту и неискрвленост људи који га приносе. Као знак раскајања у упорности и спремности на послушност Богу слично мекоћи и савитљивости воска. На упокојењу упаљене свеће су као Божанска светлост којом је хришћанин просвећен на крштењу“ (Насл. 1996: 5–6). Уп. и „Ја сам видело свету; ко иде за мном неће ходити у тами, него ће имати видело живота“ (Јн. 8, 12).

суштине. Св. Јован Кронштатски о паљењу свеће каже: „Уколико поставиш свеће, а у срцу немаш љубави према Богу и ближњему, и не живиш мирно – онда је узалудна твоја жртва Богу.“

Фразеолошка јединица *исиалити све свеће* са значењем „учинити (предузети) све што је могуће“ има структуру глаголско-именичке конструкције: глагол+придевска заменица (атрибут у значењу *у йоштуности, сасвим*) + именница у акузативу. Свршени глагол дистрибутивног значења *исиалити* односи се на више објеката и означава радњу доведену до краја. Атрибут *сасвим* уноси значење „у потпуности, сасвим“ и управо то значење атрибута мотивисало је фразеолошко значење. Значење атрибута прецизира да се радња извршила на свим објектима, тако да је заменица *све* конституент мотивационе базе у којој са осталим компонентама мотивише фразеолошко значење у фразеологизму, тј. „предузети све мере, све што је могуће и сл.“. Фразеолошка јединица *исиалити све свеће* у вези је са обичајем паљења свећа, с циљем побољшања или поправљања неког стања, ситуације и сл.

Група фразеолошких јединица с компонентом *свећа* коју обједињује заједничка припадност тематској групи „род, потомство“ састоји се од следећих фразеологизама: *ујасили своју (крсну, славску) свећу* у значењу „не оставити потомка“ (= *умрећи без свеће* „не оставити потомка, остати без потомка“), *ујасила му се свећа* у значењу „б. остао је без мушких порода“, *сачувати свећу* у значењу „оставити потомство, продужити род“ и *ујасили (йојасили, ушулиши) свећу некоме*⁴ у значе-

⁴ Овај фразеологизам потврђен је и у Његовом *Горском вијенцу*, али у мало трансформисаном облику, песничком, литературном: *ујасиће свијећу србску*, у значењу: *учиниће га Српство (српски народ) нестане*. „На основу опште језичке јединице која се употребљава у односу на човјека појединца, пјесник у складу са поетиком спјева, израз подиже на национални ниво, па се она односи на читав народ“, пише Ана Пејановић. Иста ауторка

њу: „убити, уништити (некога); оставити (некога) без потомства“. Глагол *ујасити* се има фигуративно значење „умрети“. Заједничка сема је „учинити да нестане, потпуно уништити, затрти“. У другом фразеологизму такође је присутна сема „пропаст“ у првом значењу, као и сема „престанак живота“ у последњем примеру. Компонента *свећа* метафорички добија значење „мушки потомак“, с којим се повезују лексеме *род, лоза, йоштомсиво*, што указује на повезаност са лингвокултуролошким појмом и архетипским појмом обичаја, обреда, слављења славе које се као породични чин преноси на мушких потомака. Он је и наставак рода, породичне лозе, презимена. Значај одржања рода преко мушких потомака одражава се и у другим конструкцијама, уп. клетву: *ујасила ћи се крсна свијећа!* Такође, под одредницом *колац* у РСАНУ забележен је израз *кућна свећа и колац* у значењу „једина мушких особа у цеој породици, једина мушких глава у кући“, а пример који га илуструје је из језика Јанка Веселиновића: *Осћао је само Слава ... он је био кућна свећа и колац*. Незаменљива и главна улога мушких глава у патријархалном друштву, као мерила, није само одлика српског етноса, већ је присутна и у другим културама, које су дуже време чувале патријархални карактер.

Према нашој грађи, фразеолошке јединице ступају у системске односе, па се према фразеологизму *ујасили своју (крсну, славску) свећу* као антониман јавља глаголско-именички фразеологизам *сачувати свећу* у значењу: „оставити потомство, сачувати род“. У овој фразеолошкој

бележи и варијантни облик: *ушрнути свијећу*, присутан у дијалекту, као и синонимне изразе: *заштијеши сјеме (име), искојиши (ујасили) кућу*. Симболика пламена, искре, свеће код Његова јесте првенствено искра божествена – ум, разум, идеја, али бележи се и фразеолошка јединица *ужеја се чија свијећа* у одричном облику: „Да Бог даде и његови свеци, / ко жалио живот изгубити / за јуначко срце црногорско / његова се не ујегла свјећа“.

Фразеологизам видети триста свећа (и варијанте видети триста светаца, сунаца) не припада онима с религијском компонентом и има синонимну фразеолошку јединицу избројати, видети све звезде (на небу) у значењу „видети светлаце пред очима (обично после јаког удараца по глави или главом)“, где је мотивација значења извршена преко покрета, последица удараца, асоцијацијом по светlosti (уп. значење под свећа „светlost уопште“).

јединици, компонента *свећа* има исто значење потомка. Глагол *сачувати* има једно од својих лексичких значења, тако да је *свећа* носилац фразеолошког значења у овом компонентном фразеологизму: сачувати (крсну) свећу – сачувати преносиоца крсне свеће – мушких потомака.

Реченични фразеологизам *дојорева његова (њена) свећа* има значење: „гаси му (јој) се живот“. Глагол *дојоревати* јавља се у фигулативном значењу *умирати*, а компонента *свећа* у метафоричној трансформацији добија значење *живот*, што има везе са симболичким потенцијалом свеће. У *Речнику симбола* под одредницом *свећа* стоји: „Упаљена је свијећа попут симбола индивидуације у смислу елементарнога козмичког живота који се у њој сабира ... Свијеће које горе уз покојника – запаљене воштанице – симболизира светlost душе у успонској снази, чистоћу духовног пламена који се успиње небу, трајност живота који је стигао до своје највише тачке ... симбол живота у успону“. Свећа је и симбол искре, пламена, светlostи коју је Бог упалио у човеку, а то је заправо човекова душа, која и јесте синоним за живот.

Фото: www.mod.gov.rs

Фразеолошка јединица *куйтиши* *мртвачку свећу* (некоме) има значење: „желети скорију смрт (некоме)“. Финитивни глагол *куйтиши* у значењу „присвојити у власништво, добити за новац или др. средство плаћања“ овде заправо има секундарно значење глагола *наменити* (квалификовано у РСАНУ као празн.) „посебно, нарочито одредити нешто (обично мађије) за извесну особу; сујеверно дати намену нечему“. Можемо притметити да је у овом случају заиста реч о сујеверној намени предмета (свеће) као елемента магије и да нема религијске конотације у фразеолошком значењу.

Фразеологизам *видети* *трисћа свећа* (и варијанте *видети* *трисћа светлаца, сунца*) не припада онима с религијском компонентом и има синонимну фразеолошку јединицу *изброяти, видети све звезде (на неду)* у значењу „видети светлаце пред очима (обично после јаког ударца по глави или главом)“, где је мотивацija значења извршена преко покрета, последица

ударца, асоцијацијом по светлости (уп. значење под *свећа*, „светлост уопште“).

У фразеологизму *тражити* *ћавола* (*са свећом* (*без свеће, с луком*) (*у руци*)), компонента *свећа* има примарно значење предмета за осветљавање (није религијска компонента), а у наш корпус овај фразеологизам сврстава се као фразеолошка јединица с компонентом *ћаво*. Значење овог фразеологизма је „срљати у неволју, у пропаст“. Варијантна фразеолошка јединица може бити са лексемом луч – *тражити ћавола с лучем*. Варијантни облик *тражити* *ћавола без свеће* указује на постојање синонимног фразеологизма без допуне: *тражити* *ћавола*, који има идентично значење. Ову секундарну варијантну фразеолошку јединицу бележи РСАНУ, док се као потврда значења наводи пример из дела С. Ранковића („Ама шта ти тражиш ћавола без свеће! Кад тебе нико не дира и не пита, шта тураш главу под сециру!“). *Тражити са свећом* (не-

кога) јесте фразеологизам који је мотивисан изразом који се приписује Диогену и има значење „тражити онога који се ретко среће, кога је тешко пронаћи“. Чини нам се да се у фразеолошкој јединици *тражити* *ћавола са свећом* неутрализује сема „тешко налажење“, а активира „сигурно налажење“ (помоћу свеће) односно, присутна је имплицитна сема „сигурна пропаст“. Отуда је овај фразеологизам синоним са изразом *тражити ћавола*. Мислимо да је компонента *свећа* овде семантички редундантан члан. Овај фразеологизам има пословично порекло, а могао је настати редукцијом другог дела пословице: *Ко враћа свећом тражи шај ће ћа и наћи*. Међутим, може се претпоставити и да је овде реч секундарној експанзији према асоцијацији са Диогеновим ходањем дају с упаљеном свећом у руци уз реченицу: „Тражим човека“, а потом кондензацији пословице у фразеолошку јединицу *тражити ћавола са свећом*.

Разговор са Љиљаном Хабјановић Ђуровић, књижевницом

Народ Савин воли Гору Преображења

Разговарала Славица Лазић

Најновији роман најчитанијег писца који ствара на српском језику, *Гора Преображења*, посвећен је личности Светог Саве, првог Архиепископа и српског Просветитеља. Ауторка је на занимљив и зналачки начин осветила феномен светачког лика и личности Светог Саве уклесавши га у књигу која је сведочанство о прошлом и нашем времену, у коме и даље живи народ Савин. Народ коме је Господ подарио светитеља који се успео на Гору Преображења, обасјавши Таворском вечном светлошћу српски народ и себе.

Ваш најновији роман *Гора Преображења* посветили сте Светом Сави. Српска књижевност, посебно средњовековна, обилује житијским приповедањима, историјским причама и народним казивањима о делима овог учитеља и светитеља и има одлике књижевне уметности аскетске провенијенције. Како сте се одлучили да романизirate његов живот и у појединим поглављима говорите у првом лицу равноапостолног учитеља Цркве Христове?

– Од када сам почела да пишем књиге из духовног циклуса, знам да не бирам ја теме и јунаке, већ их добијам, милошћу Божијом, и свакако без своје заслуге. Тако је било и овога пута. У време док сам писала роман *Вода из камена*, на Савиндан 2009. сањала сам Светог Саву. У том сну Свети ми је рекао нешто што се односи само на мене. Али, показао ми је и нешто веома важно за наш народ. Последња помисао у сну и прва док сам се будила, би-

ле су исте: знала сам да морам да напиша姆 књигу о Светом Сави. Не због њега, већ због нас.

Храброст да се усудим да пишем роман о Светом Сави проналазила сам у вери, љубави и нади. А снагу и умеће добијала сам молитвом, као дар Божији.

Наравно, писању је претходило озбиљно истраживање. Читала сам књиге Савиних биографа. Упознала се са историјским околностима и обичајима времена у коме је живео. Читала сам књиге светих отаца и знаменитих теолога о исихији, односно молитвеном тиховању, и о богословљу Светог Саве. Путовала сам Савиним трагом. Била сам у Светој Земљи, на малоазијској обали, у Египатској, Јudeјској и Синајској пустињи, молила сам се у манастиру Свете Катарине и у пећини Светог Јована Лествичника. Обишла сам Савино родно место Дежево, остатке града Раса, Петрову цркву, манастире Жичу, Студеницу и Милешеву. Видела сам студеничку и милешевску испосницу. У Жичи сам добила допуштење да уђем у Савину келију, која се налази на спрату припрате Спасове цркве. У манастиру Свете Тројице у Пљевљама дотакла сам ковчег у коме су лежале његове свете мошти. Целивала сам његову свету руку у Милешеви. На сваком од тих места размишљала сам о Светом Сави и у духу разговарала са њим.

Сам чин писања романа трајао је пуне три године. Од јуна 2012. до јуна 2014. Потом од 19. августа 2014. до 12. августа 2015. (у она два месеца паузе отпао ми је са срца роман *Наши отац*.) У том периоду свакодневном молитвом пози-

вала сам Светога у помоћ. Молила сам га да садејствује у писању ове књиге као што Свети садејствују у сликању икона са њиховим ликом. Да ми, ако заиста жели да пишем о њему, помогне да га, бар на трен, сагледам живог и истинитог. Да појмим дубину његове величанствене вере. Да осетим лепоту његове савршене љубави према Христу Богу и према српском народу. Да све то пренесем читаоцима. И да и сама начиним неки корак ка Гори Преображења.

Роман *Гора Преображења* није моја већ Савина књига. Ја сам ту само благословени посредник.

У предговору за Вашу књигу Митрополит Амфилохије каже и да „приказујући лик и дело Св. Саве Хабјановићка ходи путем Доментијана, Св. Николаја Жичког и Св. Јустина Ђелијског“. Да ли је ова форма приказивања највећег исихасте српског монаштва нашла на интерес читачке публике?

– Неизмерно сам захвална Митрополиту Амфилохију што ми је дао слободу да могу да га замолим да прочита моје романе у рукопису. Његов благослов након читања онога што сам написала даје ми сигурност да никде нисам погре-

шила и да се нисам огрешила. Да са књигом могу слободно и пред људе и пред Бога.

Читаоци мојих књига су људи на духовном путу. Ми некако заједно узрастамо – они као читаоци, ја као писац. Роман о Светом Сави дочекали су с радошћу. Већ током Београдског сајма књига октобра 2015, дакле за осам дана, продаје је 7.327 примерака књиге. Ово је апсолутни рекорд и Београдског сајма књига, и мој лични.

Како би прича о Светом Сави била доступна и приступачна што ширем кругу читалаца, урадили смо и неколико скромнијих издања за продају преко киоска. За четири месеца, роман је штампан у 12 издања, тј. у укупном тиражу од 36.000 примерака.

Али, можда је најбоље да цитирам неколико писама читалаца:

Александра: „У даху прочитала Гору Преображења. Нисам могла да се одвојим од првог до последњег слова... Искрено, дубоко и за душу лек... Колико нам је била потребна оваква књига и овакво сведочење...“
Драгана: „Одушевљена, богатија за нова сазнања, стварно је Љиљана Богом благословена да пише о Светима.“

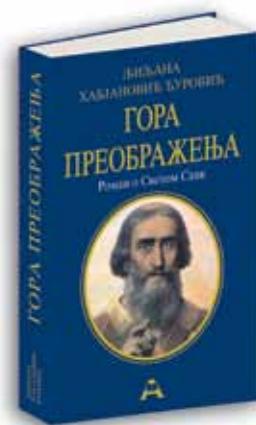
Верица: „Једна од најбољих књига на свету.“

Весна: „Прочитала. Плакала. Дивна.“

Наташа: „Роман је сјајан и свакако баца ново светло на лик и дело Светог Саве. Историјски поткрепљен и духовно обогађујући.“

Љиљана: „Овај роман је нешто најлепше што сам у животу прочитала. Такође, ово је најбољи роман госпође Хабјановић. И све моје колеге на послу су прочитали књигу. Ретко ко да није пустио сузу. Хвала за диван роман.“

Горан: „Драга нам сестро у Христу, не полази ми за руком да пронађем праве речи хвале за књигу коју сте написали. Како и описати нешто у шта је несумњиво у свакој речи Господ умешао Своје прсте. Хвала Светишињем и хвала Светом Сави што по ко зна који пут показује своју неизрециву љубав према нама и што нам је послao

Вас да нам то на један предиван начин дочарате.“

Нена: „Прочитала сам Гору Преображења. Одушевљена сам. Што је најважније, и ми читаоци доживимо преображај читајући њене књиге. Зато и волим да их читам.“

Све ово је још један доказ да наш народ воли своју веру и своју историју, и надам се да се то никада неће променити.“

Аскезу, естетику мистике и естетска схватања српског монаштва покушали сте да дочарате и кроз живо казивање Савиног оца Симеона, анђела Господњих и херувима, Светог кнеза Лазара и мноштва других историјских ликова и светитеља. Да ли нашем народу и нашој Цркви њихова казивања могу бити путеводитељи и у данашњем тешком и драматичном времену?

– Наравно. Лепота и значај њихових живота су и у томе што могу бити узор свакоме од нас. Тим угледањем настало је, и одржава се, духовна вертикала српског народа. Да није било Светосавља, не би било Косовског завета. А све док будемо чували Косовски завет и завет Светог Саве, биће и нас.

Архиепископ Сава Немањић је реформисао црквени живот, пре свега монаштво којем је дао строго византијски православни образац, или и народно предање које је носило тешке паганске темеље. У времену у коме нам прете укидањем веронауке,

колико је духовности у нашем народу, кога стално подсећате на хришћанско мистичко-аскетска схватања духовног живота у Вашем роману?

– Веријем да је наш народ много бољи и ближи Богу него што нам се чини када читамо новине и неке књиге, или гледамо телевизијски програм и филмове. Те умотворине имају за циљ, а њихови творци задатаκ, да пробуде оно најгоре у човеку, али, што је још опасније, и да нас обману. Да нас увере да смо глупави и површни, лоши и неморални. Да нам убију самопоштовање и национални понос. Срећом, осим те агресивне мањине, постоји и она тиха већина. Народ Савин. Ја стално срећем те „невидљиве“ људе, и радујем се што је међу њима много младих.

А наше „доситејевске просветитеље“ треба подсетити да су победе Божијих противника кратке и пролазне, а Божије победе вечне. Тако ће бити и овога пута.

Поједина поглавља Ваше књиге почињу Исусовом молитвом коју непрестано произноси Св. Сава, молитвено посредујући за свој народ. Да ли човек данашњице аскетску молитву може да доживи као његов средњовековни предак, насладујући се емоцијом духовне радости?

– Молитва тиховатеља је молитва свеправославна, и може је изговарати свако ко жели. Јер сваки је човек призван да задобије благодат Божију. Да се сртне са Богом лицем у лице. Да се причести Његовом вечном светлошћу. Да ли ће успети, то зависи од човека, од начина његовог живота, од труда који улаже у молитву и свој духовни живот. И од милости Божије. Увек је тако било. И човек средњег века имао је искушења на путу до Бога, другачија по форми, али ништа мања него ова која имамо ми данас. Са благословом Митрополита Амфилохија и ја сам узела молитву исихаста. То своје изванредно духовно искуство исповедила сам читаоцима у роману Гора Преображења.

**Колико је дух Светосавља ути-
снут у нашу духовност, култу-
ру, дух времена?**

— Свети Сава је најлепши дар који је Бог дао српском народу. Он је наш бессмртни владар. Вечита мера наше свести и савести. Својим изборима одредио нам је место и пут. И даљу судбину, у минулим вековима, а и данас.

Ми смо народ чију су државу и Цркву створила двојица Светитеља — Преподобни Симеон Мироточиви и Свети Сава.

Оно што је најбоље и највредније у нашој традицији, оно што нас одређује међу народима, Светосавско је.

На жалост, ми тога како да нисмо довољно свесни. Или неко намерно покушава да нас обесвести. Лик и дело Савино непрестано кривотворе и сужавају, умањују му заслуге и значај, према мери својих поганих намера, или свог незнања и неразумевања.

Свети Сава је и данас потребан своме народу као што му је био потребан кроз векове.

„Нека мој народ буде велики својом љубављу према Богу и нека се по тој љубави издваја међу народима“, говорио је. Онолико колико следимо ову подуку, овај завет, толико смо Савини. Толико смо Божији.

Када као народ постанемо истински свесни вредности онога што нам је Сава оставио, када појмишмо шта је суштина и колика је моћ његовог наслеђа, престаће сва наша лутања. И најзад ћемо кренути да се успињемо Савним путем. Ка Светlostи за којом је Сава жудео читавог живота. Ка којој су хрлили Свети кнез Лазар и Свети Василије Острошки. О којој је писао Свети Григорије Палама, молећи Господа да просветли његову таму. Ка Светlostи којој су кроз векове тежили многи, и монаси и мирјани. Коју и данас траже духовни наследници Савини. Ка Светlostи Таворској. Светlostи којом је Христос заблистао на Гори Преображења.

— Избегличка и мигрантска криза —

Мигрантска религијска конверзија

Хоће ли крштавање избеглица и миграната у протестантским црквама помоћи да на Западу добију азил и избегну изолацију?

гр Александар Раковић

Реке избеглица, стотине и стотине хиљада, прошли су проtekле 2015. кроз нашу земљу на путу ка Аустрији, Немачкој и Скандинавији. Суседна Мађарска подигла је зид уз границу с Републиком Србијом којим се избегла лица с Близког истока онемогућавају да туда иду даље ка Западној Европи. Словачка је подвукла да би за њу било прихватљиво да с Близког истока прима само избегла лица хришћанске вере, а никако избегле муслимане. Немачка је до јануара 2016. прихватила нешто више од милион избеглица и миграната с Близког истока, Средњег истока и северне Африке. Западноевропске земље, једна за другом, привремено напуштају политику отворених граница и успостављају пунктове да би ставили под контролу, макар делимично, улаз милиона несрћника који у буџишама надиру према „западној сигурности“. У неким земљама већ је дошло до уличних сукоба локалног становништва и пристиглих не-вољника с Близког истока. Грчким острвима прете епидемије. Неколико земаља, укључујући и нашу, подигле су војне снаге у припремност како би се ставио под контролу избеглички талас који стиже с пролећним сунцем.

Постоји бојазан да су цивилизацијске разлике између пристиглог муслиманског становништва и постхришћанског становништва Западне Европе толико велике да

их је немогуће превазићи. Већ се показало да је вишедеценијска интеграција турских гастарбajтера у немачко друштво непотпуно спроведена, а канцеларка Ангела Меркел је још 2010. подвукла да су „пропали напори да се изгради немачко мултикултурално друштво“. Пре неколико година су забележени први случајеви игнорантског односа муслиманске деце према немачкој деци у берлинским основним школама. Сличне проблеме имају Француска, Велика Британија и скандинавске државе где су, према др Миши Ђурковићу, оформљене *no go* зоне у које локалне полиције не могу ни да кроче и где уличну власт држе придошли. Али не ови који стижу сада, већ они који су долазили претходних деценија. Нови талас је само последњи и најбруталнији јер је последица америчке, британске, француске, италијанске и пољске војне и политичке агресије на секуларне државе Близког истока и северне Африке Ирак, Сирију и Либију, свргавања секуларних власти у Тунису и Египту, освајачког рата у Авганистану и тако даље.

Потомци придошлих у претходним сеобама никада нису потпуно интегрисани у западна друштва. Локално становништво их није сматрало својим, изоловало их је и направило од њих паралелна друштва која су се потом организовала како су знала и умела — нај-

чешће по старим моделима крајева из којих су пристигли њихове деде и баке или њихови родитељи. Прва генерација придошлих би покушала да уради све што може како би створила оквир за интеграцију своје деце. Друга генерација би урадила све што може да се образовањем и запослењем интегрише што је више могуће. А трећа генерација, када је видела да је – на примеру родитеља и деда и баба – потпуна интеграција углавном узалудан посао, окретала се примарном идентитету али пуном горчине због неуспеха да постану равноправни грађани у срединама где су имали намеру да то постигну. Стога не треба да чуди што хиљаде и хиљаде терориста Исламске државе управо долазе из Западне Европе, из паралелних друштава и *по до* зона у којима је радикални ислам добио застрашujuћу форму. Као што се они нису интегрисали, неће се интегрисати ни последњи талас, који можемо назвати цунамијем избеглица.

За то становништво је било најбоље да је остало у својим домовима, на својим баштама, на својим улицама, поред својих река и планина, па чак и с погледом на само њихов непрегледни песак на којем су током миленијума научили да живе. Али у томе су их осујетили западни империјалисти како би се домогли нафте, гаса, комуникација па чак и авганистанског мака од којег се праве опијум и хероин. Кривци за трагедију епских размера налазе се у Вашингтону, Лондону, Паризу, Риму и Варшави. Немачка је за ову катализму најмање крива и данас је велика колатерална штета грешки својих савезника.

Пошто међу избеглицама постоји много оних који су свесни неуспеха интеграције, страха од изолације и напомена неких западних земаља да су добродошли само хришћани, неки невољници су одлучили да прихвате хришћанску веру. То им можда, али само можда, може бити лакши пут до азила јер се после крштења позивају на то да им безбедност

Крштење Иранца у баптистичкој цркви у Мајнцу (фото: Bimi.org)

Крштење Иранца у евангеличко-лутеранској цркви у Берлину (фото: Associated Press)

може бити угрожена у матичним земљама. Наравно, тешко је повећати да у хришћанство прелазе зато што то искрено желе. Можда би то могло да се каже за тек неколико случајева. Најпре је реч о томе да ови несрећни људи тим путем желе да нађу своје место под западним сунцем.

Према извештајима *Акосијешег преса*, до последњег избегличког таласа у Немачкој крштене су стотине Иранца и Авганистанца. Увек у протестантским црквама. Евангеличко-лутерански свештеник у Берлину Готфрид Мартенс организује „тромесечни курс“ путем ког пристигле муслимане уводи у хришћанску веру а потом их крштава. Он је за *Фокс ћуз* изјавио да само 10% новокрштених (некада муслимана) после крштења не долази у цркву. Протестантски свештеници су свесни да нека избегла лица прибегавају крштењу како би за себе и своје породице обезбедили азил, али исто тако подвлаче да ти разлоги нису елиминаторни. Новокрштени вербално одбацују ислам и добијају хришћанска имена. На пример, Мохамед Али Зонуби је постао Мартин, и тако даље.

Поред Берлина, Лутеранска црква крштава Иранце у Хановеру и Рајнској области. Иранце такође крштава и Баптистичка црква у Мајнцу. Према АРД телевизији, масовна крштења обавља Пентакостална конгрегација у Хамбургу. Интересовање је тако велико да се избегла лица крштавају у пливачким базенима. Репортер АРД-а наводи да је у једном моменту 70 људи из Ирана и Пакистана чекало на крштење, да је у јануару и фебруару 2016. у Хамбургу крштено

чак 600 особа с тог подручја, а у истом периоду у Лутеранској цркви у Берлину крштено је више од 180 особа. АРД је такође известио да, за разлику од протестантских цркава, Римокатоличка Црква у Немачкој до сада није крстила ниједно избегло лице с Близког истока, Средњег истока и северне Африке и да чак нико од избеглих није изразио тајку жељу. Но, немачке власти су најавиле да ће појединачно испитати сваки случај крштавања избеглих лица како би се утврдило да ли је реч о искреној жељи или је реч намери да се тим путем само пригради право на азил.

Међутим, Иранце и Авганистанце не крштавају само немачке цркве. Истоветни случајеви су забележени у Великој Британији. На пример, Баптистичка црква у Велсу је током једног петка у фебруару 2016. у мору крстила 40 младих мушкараца и жена из Ирана и Авганистана. Британски баптисти такође за избеглице и мигранте организују кратке курсеве упознавања с хришћанством.

Одговор на питање зашто међу новокрштенима нема избеглих из Сирије и Ирака је лак. Наиме, пошто се ради о ратом захваћеним земљама њихов статус азиланата се не доводи у питање. Да ли ће и они у неком моменту кренути стопама миграната из Ирана и Авганистана показаће наредни месеци или године. Неке протестантске цркве у Западној Европи су сматрале да су убрзани курсеви довољно добри да се придобију душе избеглих особа како би своје духовно путовање наставили као хришћани. Потпуно погрешно.

– Из православне ризнице тумачења Светог Писма –

„По Писмима“ (1. Кор. 15, 3–4)

гр Предраг Драјушиновић

У 1. Посланици Коринћанима 15, 1–4 два пута се помиње да су се извесни догађаји додали „по Писмима“ (катά τὰς γραφάς, ст. 3 и 4). На која се „Писма“ мисли и како разумети то да су се ови кључни сотиролошки догађаји одиграли „по Писмима“?

Текст о коме је реч гласи: „Јер вам најпре предадох што и примих, да Христос умре за грехе наше по Писмима, и би погребен и да је подигнут (васкрснут) у трећи дан, по Писмима“ (1. Кор. 15, 3–4). Ови стихови представљају увод у опширна разматрања тајне Васкрсења Христовог у 15. глави 1. Посланице Коринћанима. Истовремено, по многим истраживачима они представљају најдревније исповедање вере (*credo*) сачувано на страницама Новога Завета. По сопственом сведочанству апостола Павла, ове реченице није он формулисао, већ их преузима из Предања, тј. цитира оно што је он сам примио, у чему је био поучен („јер вам најпре предадох што и примих“). То одговара чињеници да апостол Павле није био сведок наведених догађаја, пошто је он поверио у Христа нешто касније, путем чудесног открића пред Дамаском (уп. 1. Кор. 15, 8 : „А после свих, као каквом недоношчути, јавио се мени“; уп. Гал. 1, 15; Дап. 9, 1–19). Могуће да је овај кратак симбол вере апостол научио још приликом свог боравка у Дамаску, непосредно после откровења које је доживео (Дап. 9, 17–19). У прилог томе да је апостол Павле ову ранохришћанску формулату преузео из Предања говори још и чињеница

да он овде употребљава именицу γραφή (Писмо) у множини (катά τὰς γραφάς), што у његовим списима није уобичајено (уп. Рим. 4, 3; 11, 2; Гал. 3, 8; 4, 30 где је γραφή једнине). Све то значи да су ранохришћанске заједнице своје искуство са страдалим, погребеним и васкрслим Исусом сагледавале кроз призму „Писама“, тј. пророчанства јеврејске Библије. Можда би се могло чак рећи да се из сусрета личних искустава са васкрслим Исусом и библијских текстова Израиља родиле хришћанска проповед и теологија. Вера у Исуса као васкрслог Месију је уз помоћ „Писама“ могла на словесан начин да се изобрази у мисао, реч, проповед. Тако је Писмо темељ, основа и кључна референтна тачка хришћanskог говора о Богу од самог почетка.

„По Писмима“

Наведени текст се састоји из три једноставна исказа: Исус Христос је умро, погребен и подигнут. Ови догађаји су побројани и протумачени на један специфичан начин. Сећање на њих је истовремено повезано са основним истинама вере за хришћане, нпр. да је Исус Месија или да Га је Бог подигао из мртвих. Два догађаја се повезују директно са Писмима: Христос

је умро за грехе наше, по Писмима и подигнут је у трећи дан, по Писмима. Под Писмима апостол овде подразумева Свето Писмо Израиља, данашњи Стари Завет, који је он користио тада у грчком преводу Седамдесеторице (Септуагинта). Све се ово одиграло дакле по Писмима, односно како су Писма предвидела. До тог увида рани хришћански теолози су највероватније дошли прерађујући енигму крста, тј. парадокс распетог Месије. Искуство Васкрсења је свакако било мотив да се истраже Писма и да се објасни саблазан крста. Пошто су први хришћани били Јевреји, природно је да су смијао догађаја, који су радикално утицали на њихов верски идентитет, тражили управо у сопственом религијском контексту који је суштински везан за Писмо. Тако су наведени догађаји са собом донели и ново чиšćање Писма. Да је Христос страдао „за наше грехе“ (15, 3) могло се прочитати у тексту пророка Исаје 52, 13 – 53, 12, тачније 53, 5–6; 10–12: „Али он би рањен за наше преступе, избијен за наша безакоња; казна паде на њега ради нашег мира и раном његовом ми се исцелисмо“; „Али Господу би воль да га бије, и даде га на муке. Када положи живот свој у принос за грех, видеће потомство и проду-

Христос – Цар Славе : Вајкарсење Христово, илуминација из Српског псалтира који се данас чува у Баварској државној библиотеци у Минхену

жиће себи дане, и волја Господња ће се на њему испунити“. Слично је и са „трећим даном“. Зар пророк Осија 6, 2 не каже: „Повратиће нам живот до два дана, трећи дан подигнуће нас, и живећемо пред њим“? Искуство Христовог Вајкарсења потакло је многе ране хришћане да промишљају дога-

ђаје везане за његово послање и смрт и да их сместе у ширу разван историје спасења чијим су се директним учесницима осећали. Излагања пророка Исаије о страдајућем слуги у Ис. 52, 13 – 53, 12 су наново читана не више као да се односе на Мојсија или страдајући народ Израиљ, већ на

Исуса Христа и његова страдања. Догађај Исуса Христа је отворио нове перспективе у читању Писама које су вишеструко посведочене на страницама Новога Завета. На пример, Еванђелисти су, нарочито Еванђелист Матеј, уткали бројне старозаветне наративе у своје приповести о Господу Исусу Христу. Апостол Павле на многим местима пише о новом читању Писама, констатујући да је тако написано ради нас (уп. нпр. 1. Кор. 9, 10; 10, 6).

Ново читање Старог Завета

Ранохришћански символ вере у 1. Кор. 15, 3–4, сажет у краткој христолошкој формулатији као сећање на прошле догађаје који су радикално изместили егзистенцију верујућих у нови однос према твари и времену (уп. надаље 1. Кор. 15, 55), један је од

многих теолошких исказа у Новом Завету заснованих на текстовима Старог Завета. Рано хришћанство донело је са собом нову херменеутику, ново читање Писама Израиља: Писма су читана у светlostи догађаја Исуса Христа, а догађај Исуса Христа је тумачен као испуњење Писама.

Усиновљење

– извори и контекст Павлове метафоре спасења

Ђакон гр Здравко Јовановић

Суштина процеса усиновљења је измештање из сплета односа који су творили стари идентитет и улазак у нови сплет односа, у нови живот, који дарује нови идентитет. Појам има снажан асоцијативни потенцијал јер упечатљиво осликава нови живот који је хришћанима дарован у заједници Цркве, као и неопходност да се вера примарно изражава у односу на иницијатора усвојитељног процеса, на Оца Христовог.

Да би се разумела снага Павлове метафоре усиновљења неопходно је претходно појмити друштвено-историјски контекст из којег је преузета. Усиновљење означава правну процедуру која има за циљ стварање специфичне врсте односа између усвојитеља и усиновљеника, тј. успостављање таквог статуса усиновљене личности који би представљао еквивалент статусу који почива на природном, тј. биолошком основу. Усвојитељском процедуром се усвојитељима дају права родитељства, а усвојеницима права еквивалентна оним које поседује биолошко потомство. Усиновљење би требало разликовати нпр. од штићеништва, старатељства, спонзорисања или стипендирања, јер ове категорије подразумевају материјалну, социјалну и психолошку подршку, али не и статус који је еквивалентан статусу који произише из биолошког сродства. Суштина овог процеса је измештање из сплета односа који су творили стари идентитет конкретног појединца и улазак у нови сплет односа, у нови живот, који дарује нови идентитет и све привилегије и обавезе које из овог идентитета произлазе. Идеја уласка у претходно непостојећи статус је фундаментално важна за разумевање појма „усиновљење“.

Током историје различите културе су различито приступале поступку усиновљења – неке су га формализовале посебном регулативом, док су друге имале неформалан приступ, дајући предност уговори-

ма којим су прецизирале импликације процеса. Први пут се регулатива среће у Хамурабијевом кодексу, док је најдетаљније третирана у римском законодавству. У античкој Грчкој процедура усиновљења није увек била формална – оно што се сматрало важним је да се усиновљење обзнати јавно.

Усиновљење се не помиње у библијском законодавству, а ова чињеница вероватно сведочи о спорадичној природи овог феномена. Претпоставља се да пракса усвојења у Израиљу није конкретније разматрана због карактеристичних обичаја практикованих у старозаветно време, попут нпр. полигамије, левиратског брака итд.

Са метафоричким значењем термин је први пут употребљен са упућивањем на очинско-синовски однос Бога и Израиља у Старом Завету (Јер. 3, 19). У Новом Завету среће се пет пута и то увек у Павловим посланицама (Рим. 8, 15.23; 9, 4; Гал. 4, 5; Еф. 1, 5). Појам има снажан асоцијативни потенцијал, њиме је упечатљиво осликан нови живот који је хришћанима дарован у заједници Цркве, као и неопходност да се верност примарно изражава у односу на иницијатора усвојитељног процеса, на Оца Христовог, свакако пре него у односу на лојалност биолошко-природном контексту из кога су потекли(у овом контексту је једино могуће разумети „тврде“ Христове речи о релативизовању лојалности биолошкој породици и безрезервном

предавању новом идентитету који се изграђује у заједници Његовог Тела, тј. Цркве.) Припадност новој породици, „својима (домаћима) по вери“ (Гал. 6,10) која се задобија усиновљењем, стоји у оштром контрасту према старом начину постојања који Павле описује као припадност духу овог света, који надахњује другачији тип „породице“, тј. „синове противљења“ (Еф. 2, 2; 5, 6) и оне који су *по природи* „деца гнева“ (Еф. 2, 3).

Извори метафоре: Старозаветне формуле

Пракса античког света сама по себи није довољна да пресудно објасни употребу Павлове метафоре. Оно што је превасходно је старозаветна вера о Богу који избавља свој народ, своју децу тј. Израиљ (Пнз. 32, 6; 2. Сам. 7, 14; Пс. 68, 5; 89, 26; 103, 13; Ис. 63, 16; 64, 8; Мал. 2, 10). Појам породице је у Старом Завету представљао фундаментални контекст у коме личност задобија своју социјалну, религиозну и сваку другу афирмацију. Ово је подразумевано у појму усиновљења и као такав он се у Рим. 9, 4 наводи на првом месту великих дарова које је Бог подарио свом изабраном народу. Он је стога врхунски израз љубави Бога Оца (Еф. 1, 5; Рим. 8, 29). То је појам који савршено изражава домострој Божији којим се употпуњава дело стварања света. Најраније појављивање појма „усиновљење“ среће се у Гал. 4, 5 и ово

место оправдава порекло из старозаветног контекста и то нарочито приповести о Изласку и о типологији повезаној са тим догађајем (Гал. 4, 1–7). У време које је предодредио Отац избављен је Израиль и усновљен као Син Божији и ослобођен из мисирског ропства (Гал. 4, 1–2; Ос. 11, 1; Пост. 15, 13), а сада у Павлово новозаветно време хришћани су ослобођени од робовања стихијама света и примили су усновљење и постали „наследници Божији кроз Христа“.

Христове речи о Оцу

Свест о усновљењу је уобличена памћењем Цркве да се сам Исус Богу обраћао као свом Оцу (Лк. 2, 49; 3, 22; 22, 42; 23, 46; Мт. 5, 45; 6, 4–5.8–9.14–15.18). Стога је свест о присаједињењу Христу, тј. о уласку у Цркву која је Његово Тело била теолошка основа за артикулацију појма „усновљење“.

Павлово искуство преобраћења

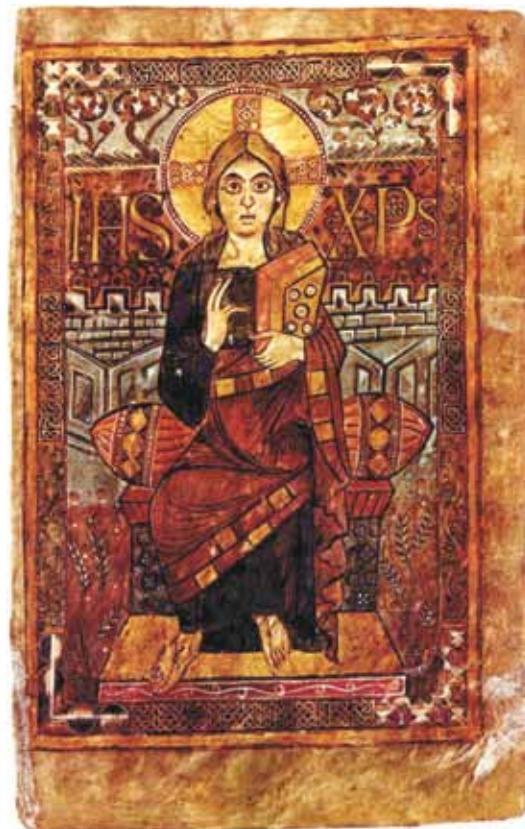
Христове речи упућене Савлу: „Ја сам Исус којега ти гониш“ (Дап. 9, 4–5) биле су инспиративне за Павлово размишљање о Цркви као о Телу Христовом, али свакако и за метафору о усновљењу. Сусрет са Васкрслим открио је Савлу да се Исусов живот поистовећује са заједницом прогоњених хришћана (уп: „заиста вам кажем – кад учинисте једноме од ове моје најмање браће, мени учинисте“, Мт. 25, 40.45; „који једе моје тело и пије моју крв у мени пребива и ја у њему“, Јн. 6, 56).

Инклузивност метафоре

У теологији Ап. Павла метафора означава једно и Израиљце (Рим. 4, 9) и хришћане (Гал. 4, 5; Рим. 8, 15; 23; Еф. 1, 5) и изражава веру да се у заједници Цркве испуњавају сва Божија обећања дата старозаветном Израиљу. Континуитет Божијег деловања у Старом Завету и у Новом Завету је веома снажно наплашен употребом метафоре. Павловска употреба термина имала је

и протрептичко значење. Наиме, хришћанским заједницама сачињеним и од бивших пагана Павле улива наду да, иако нису „по природи“ деца Божија попут Израиљаца, њима спасење посредством усвојења у Христу неће бити ускраћено. Чак и као бивши пагани, они су пуноправни и легитимни синови и наследници Божији.

Павле вернике назива још и именима „синови“ (Гал. 3, 26; 4, 6, 7; Рим. 8, 14, 19; 9, 26), или уопштење без предзанка рода – „деца“ (Рим. 8, 16–17.21), а у 2. Кор. 6, 18 концепт усвојења експлицитно обухвата и „кћери“. Из свега овога сасвим је јасно да за Ап. Павла „усновљење“ није лимитирано родним идентитетом већ да је антрополошки свеобухватно.

Христос у слави, илуминација из Годескаљковог јеванђелистара (Godescalc Evangelistary), који се данас чува у Француској националној библиотеци у Паризу (Bibliothèque nationale, Ms. nouv. acq. lat. 1203)

Иницијатива Бога Оца

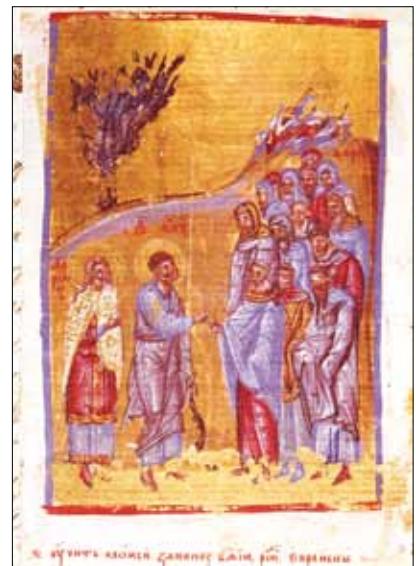
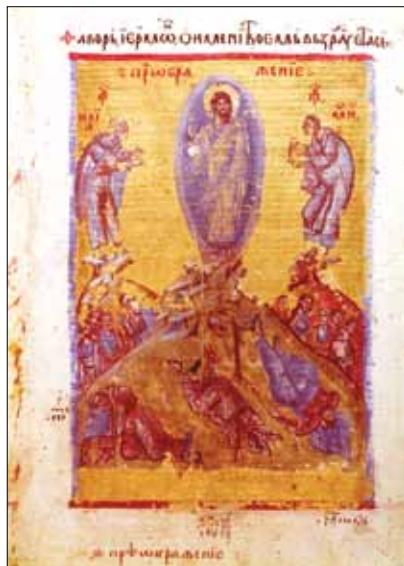
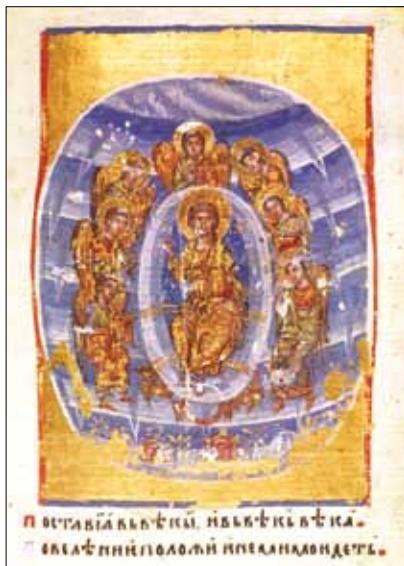
Павле тумачи „очински“ контекст икономије спасења остварене у Христу, као увод за каснији говор о усновљењу (Гал. 4, 1–7), које искључује природни процес и означава плод Божије промислитељске иницијативе. Нови Paterfamilias хришћанске породице је Отац Христов и Он одлучује о „пуноћи времена“, о дораслоти наследника да приме наслеђе (4, 1–7). Метафора искључује могућност потраживања статуса синовства на темељу личних заслуга. Супротно овоме, стицање овог статуса и улазак у личносни однос који Син Логос има по природи са Оцем, за человека је могуће једино вером да је усновљење слободан дар Божије љубави. Ова чињеница се описује у Еф. 1, 5 где се каже да нас је Бог „предодредио себи на усновљење кроз Иисуса Христа, по благонаклоности воље своје“. Једино остваривањем заједнице са Сином Божијим љубав Бога Оца се излива на оне који постају

„синови Бога живога“, сагласно ста-розаветним обећањима (Ос. 1, 10; Јер. 3, 19; 2. Кор. 6, 18). Оваплоћење Логоса стога представља предуслов за остварење усновљења.

Дух Свети и усновљење

Дух Божији довршава дело усновљења и надахњује призив: „Ава, Оче!“, тј. обраћање истим речима којима се Христос обраћа Оцу (Лк. 22, 42). Дејство Духа је чинилац којим се усновљење остварује (Рим. 8, 14), али и резултат усновљења (Гал. 4, 6). Међутим, посланаје Духа имало је за сврху и остварење пуноће богопознања, тј. разумевања онога што се у процесу усвојитељне љубави Божије додатило са човеком и његовом новом егзистенцијалном реалношћу. Дух усновљења предаје дар богопознања и свест о томе да смо постали „деца Божија“ и „сунаследници Христови“ и да наслеђујемо заједно са Њим Његову вечну славу и вечни живот (Рим. 8, 15–17). ■

У Баварској државној библиотеци у Минхену

Минхенски Српски исалтир и питање његове фототипске репродукције

Протођакон Зоран Андрић

Српски исалтир се необично истиче као један од најважнијих српских уметничких споменика из последњих година XIV века. Он је драгоцен и као најобимнији рукопис српског минијатурног сликарства

Негово Преосвештенство Сергије, Епископ франкфуртски и целе Немачке је за своје канонске визитације Минхену на Крстовдан и Богојављење 18/19. јануара 2016. г. благајиволе посетити Баварску државну библиотеку (Die Bayerische Staatsbibliothek) у Минхену.

Повод овој посети се састојао у надахнутој интенцији и идеји Његовог Преосвештенства Епископа Сергија да у име СПЦ под сопственом јурисдикцијском одговорношћу објави један од најдрагоценјијих докумената српске псалтирске иконографије, илуминирани рукопис Српског исалтира који је похрањен у трезорима рукописног одељења ове угледне библиотеке која, својим волуменом и разноврсношћу у њој похрањене литературе, спада у неколико најзначајнијих у читавом свету.

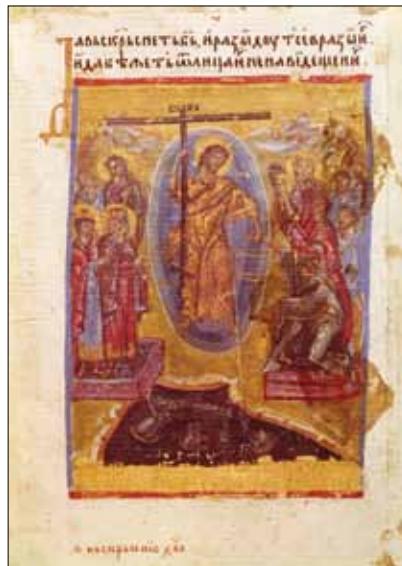
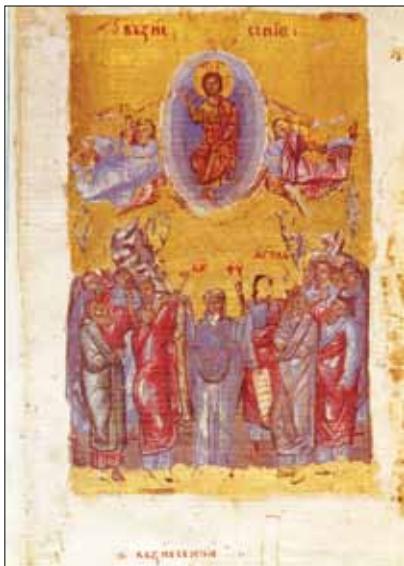
У срдачном и конструктивном разговору са госпођом др Клаудијом Фабијан, начелницом одељења за рукописе и древну штампу (Abteilung Handschriften und Alte Drucke), са господином др Икасом (Dr. Wolfgang-Valentin Ikas), шефом одељења рукописа, госпођом др Вирц (Dr. Gudrun Wirtz), начелницом одељења за Источну Европу (Abteilung Osteuropa), као и госпођом др Зомер (Dr. Dorothea Sommer), замеником генералног директора Баварске државне библиотеке (Stellvertreterin des Generaldirektors der Bayerischen Staatsbibliothek), као и сарадником Филипом Хлушичком, МА.

Преосвећени Владика Сергије је у том надасве срдачном разговору разматрао како јуристичка питања за добијање права штампања, односно репродукције овог ретког документа (copyright), тако и техничка

питања најквалитетније фототипске репродукције овог литерарног монумента српске сакралне средњевековне књижевности.

Овом приликом је високом госту Епископу Сергију и његовој делегацији у почаст, из тмине библиотечких трезора изнесен оригинал Српског исалтира, који је из конзерваторских разлога – осипање позлате и корозија папира – чуван под константном температуром и хигроскопношћу (влажношћу ваздуха), односно у оптималним конзерваторским околностима. Ту презентацију је обавила госпођа Карин Екштајн (Karin Eckstein), експерт за технике консервације и рестаурације старијих докумената.

Том приликом је Преосвећени Владика Сергије, на експлицитну молбу др Фабијан, прочитана неколико стихова Псалтира, сведочећи да је лепота тог древног црквеног

словенског језика српске рецензије достојна естетској узвишености његових илуминација.

О каквом је ретком рукопису српске црквене књижевности реч, који је у интернационалној библиографији познат као „Српски псалтир“?

У трезору одељења за рукописе, ретке аутографе, *manuscripta mediaevalia, codices iconographici* Баварске државне библиотеке у Минхену, налази се похрањен и раскошни рукопис *Српског йсалтира* (*Der Serbische Psalter*), под сигнатуром – Cod. slav. 4 Papier, 231 Blatt, Serbien – који потиче са краја 14. века, а чија је провенијенција Бенедиктински манастир Св. Емерам у Регенсбургу у Баварској.

Овај рукопис се сматра најзначајнијим примером српских средњевековних илуминација, односно живописања књига. Овај Псалтир је, претпоставља се, написан или за време српског кнеза Лазара, који је пао на Косовском пољу 1389. у боју са Турцима, или његовог сина, деспота Стефана Лазаревића.

Српски йсалтир се необично истиче као један од најважнијих српских уметничких споменика из последњих година XIV века. Он је драгоцен и као најобимнији рукопис српског минијатурног сли-

карства и као дело које је у себи садржало много оних позитивних особина из којих се формирао последњи велики стил старе српске уметности, стил моравске школе. Посебност овог рукописа се састоји у величанствених 148 минијатура које делимично својим форматима испуњавају читаве странице, а које су под видљивим утицајем византијске иконографије тога времена у Србији.

Што се датирања тиче, постоје индиције на које упућују водени жигови (Wasserzeichen) на папиру на године између 1350. и 1395, или још ближе на године између 1370. и 1372. Ову експертизу је начинио проф. Шевченко са Универзитета у Харварду. Историчар уметности V. Strzygowski је утврдио да је иконографски модел Српског йсалтира византијски, али оријенталног порекла, тачније из Сирије. Псалтир је писан на црквенословенском језику српске редакције са српским унцијалима. Црвеном бојом уписане легенде слика има одлике народног језика, дакле написана је полуунцијалима. Прва публикација ових минијатура коју су припремили V. Strzygowski и J. Јагић је објављена 1906. г., које је до данас остало једино опсежно припремљено издање. Приређивач факсимилира-

ног издања,renomirani немачки историчар уметности Ханс Белтинг (Hans Belting), је припремио монументално двотомно репринт-издање код Dr. Ludwig Reichert Verlag Wiesbaden 1978. као факсимиле.

У пратњи Преосвећеног Епископа франкфуртског и целе Немачке Сергија налазили су се минхенски јереј Илија Ромић, епархијски ђакон Милутин Марић и аутор овог извештаја.

Топлички устанак – нејач против сile и оружја (5. део)

И свештеници на ломачи

Антоније Ђурић

– Бугари су живог спалили Митрополита Вићентија и ђакона Цветка Нешића –
Марију Милић из Лепчинца уморили су усијаним гвожђем –

Готово цела Србија била је тада у црним барјацима. Није било ниједне српске куће из које није пала бар једна жртва.

То сазнање управо је дало повода председнику бугарске владе Радославову да изјави:

„Може се Србија обновити, може Србија после рата и да се повећа, али у Србији више неће бити Срба!“

И друге војске су, поучава нас историја ратова, убијале, али оваква мучења жртава не бележе се ни у најцрњим вековима: Бугари су боли очи живим људима, секли су уши и носеве српским рањеницима.

Тукли су жртве уквашеним ужадима пре него што би их повешали или из пушака побили. Жене и девојке, и децу, тукли су споновима штапова, специјално припремљених за овакве прилике. Убијали су, одједном, деду и унука, бабу и унуку, убијане су мајке поред мале деце и малу децу поред мајки. Вадили су децу из мајчине утробе. Силовали су мајке пред кћеркама и кћерке пред мајкама... Вешали су и људе и жене за ноге и палили сламу испод њихових глава. Вешали су девојке и жене за мишице и по три дана их тукли по трбуху уквашеним ужадима и сувим жилама. Укопавали су у земљу живе људе до груди. Спаљивали су живе људе...

Живог су спалили скопског Митрополита Вићентија и његовог ђакона Цветка Нешића. На исти начин уморили су и проту Јована Тасића.

Цацу Поповић из села Турековца три дана су Бугари стављали на најтеже, неисковане муке, па је тек онда убили заједно са оцем и општинским деловођом из Лебана.

Марију Илић из Лепчинаца уморили су усијаним гвожђем.

У селу Бару затворили су у једну кошару 43 душе, попрскали кошару петролеумом и запалили. На исти начин у селу Свирцу уморили су 37 душа.

Похвале за ревносну службу

У мају 1916. године бугарски официри су се довезли у Ристовац које су вукли један стари свештеник из гњиланској округе и учитељ из Вујановца. Целог дана су Бугари ове мученике држали у Ристовцу упрегнуте у кочије, тражећи да се одрекну свог имена. Кад ови то нису учили, убили су их наочиглед много бројних мештана.

Такве зликовце, који су починили толика зверства, примио је у Нишу немачки цар Виљем II и похвалио их за ревносну службу

својој отаџбини и оданости Централним силама.

Вапај мученика и непомирљивост народа, упркос свему што га је снашло, одјекнуо је и на солунском фронту. Све очи солунских ратника биле су управљене у даљину, где су, без заштите, остали њихови најближи. Свак се надао да ће у најскорије време доћи до пробоја фронта и коначног ослобођења народа који је био изложен невиђеном насиљу, убијању, плачаки, интернацији само зато што није хтео да пристане на бугаризацију, што је чувао своје име, своју славу, ношњу, што је чврсто веровао да је окупација привремена и да ће опет доћи слобода. До неће је српски војници на својим бајонетима. Отуда су из поробљене Србије све очи биле уперене према солунском фронту, надајући се да ће чути громљавину топова и да ће угледати коњанике како витлају сабљом и прогоне завојеваче са родне груде...

Кад је зулум дошао до грла, и кад се више није имало шта чекати – људи су се присећали добро скривених пушака и бомби и одлазили у шуму. Дошао је онај час у коме је све прекипело, час у коме је смрт на бојном пољу, с пушком у руци, била ближа од понижења.

Тако су се усред зиме огласиле пушке осветнице.

1. Митрополит Вићентије Крчић (1853–1915) (извор: wikimedia.org)

2. Погубљење српских војника и цивила од Немаца и Бугара 1917/1918. г.

Томе је највише допринела наредба бугарске окупационе команде којом су позвани сви мушкарци од осамнаест до четрдесет пет година старости да се у одређеном року и по утврђеном распореду јаве „наборним“ комисијама на регрутацију и мобилизацију у бугарску војску. Непријатељ је процењивао да би на овај начин могао да прикупи око 60.000 људи способних за војску и ратовање.

Ова наредба била је она кап која је прелила чашу горчине. Народ је прозрео намеру окупатора: да регрутује и мобилише све оне који су кадри да носе оружје да би их потом гурнули на солунски фронт против своје браће и очева. Та наредба је изазвала врхунац гнева и оружани устанак српског народа у овом крају земље. Једина мисао свих позваних на регрутацију и мобилизацију била је: пушка и шума! Групице одметника су постепено прерастале у водове, водови у чете и батаљоне...

Име достојно поштовања

У то време једно име се изговарало са посебним поштовањем: Коста Војиновић.

Они који су га ближе упознали, а међу њима су и наши саго-

ворници у овом фелтону, казују да је био висок, леп, снажан, проницљив, одличан организатор, изузетно храбар, поштен, непоколебљив...

Такав човек је био потребан устанку. Мало је ко од њих знао да је Коста Војиновић резервни потпоручник, да је био у комитском одреду војводе Вука, где је научио вештину герилског ратовања, да је студирао у Бечу и да је у повлачењу српске војске 1915. године био рањен, па се неко време скривао у кући свога оца Јована у Косовској Митровици. Коста је рођен у Вучитрну, одакле је његов отац, порески чиновник, прешао у Косовску Митровицу, где га је затекао рат. Коста је у часу избијања рата био на Дрини са војводом Вуком...

Војиновић није знао кроз које је патње и искушења прошла српска војска провлачећи се кроз албанске гудуре. Касније, кад је зацелио ране и могао да се креће, сазнао је од неких пријатеља где се тренутно налази српска војска и да води крваве борбе са бугарским и немачким снагама. Још тада, 1916. године, проносили су се гласови да ће српска војска пробити фронт и брзо ослободити земљу. Коста није био човек сањар, он је био борац. Није помишљао да се провуче кроз непријатељску позадину и стигне на

солунски фронт. Напротив, мислио је да ту, у земљи, треба формирати комитске чете и повести их у борбу оног часа кад српска војска крене у отаџбину...

Да би могао да организује чету и упозна распоред непријатеља била му је потребна слобода кретања. Не зна се како, тек изгледа да је изјествовао да га окупаторске власти у Косовској Митровици прихватају као војног лиферанта. У томе му је, кажу наши саговорници, помогло знање немачког језика. Проказан, међутим, да ради на организовању чета, позван је у Окружну команду у Косовској Митровици пред Петровдан 1916. године. По једној верзији, ту је страховито мучен да би признао да је српски официр, али је све то издржао и, будући да ништа није признао, пуштен је из затвора. По другој, за коју би се могло рећи да је вероватнија, један аустријски официр, Чех по народности, обавестио га је у последњем часу да ће бити ухапшен, па је успео благовремено да побегне и одметне се у шуму.

Од тога часа почело је његово комитовање.

Половином августа 1916. године организовао је у селу Лепосавићу одред који је доцније добио назив „Ибарско-копаонички комитски одред“.

— наставак у следећем броју —

– У Библиотеци града Београда –

Неолиберализам, религија и потрошачка култура

Дарко Стефановић

„Оно што можемо да чинимо, то је да младим генерацијама омогућимо један нови вид васпитања, који би понудио једну врсту алтернативности, било кроз верску наставу или неки други вид, који би им указао на неке вредности које нису само вредности које се тичу поседовања материјалног богатства, тј. да их научимо да не морају имати нешто да би били неко, већ да их научимо да раде на својој јединствености и посебности...“

gr Растко Јовић

У сарадњи Светосавске омладинске заједнице Архиепископије београдско-карловачке и Библиотеке града Београда одржана је 25. фебруара 2016. године у Римској дворани трибина на тему: „Неолиберализам, религија и потрошачка култура“. Учесници трибине су били: доц. др Растко Јовић (Православни богословски факултет), др Сеид Халиловић (Центар за религијске науке „Ком“) и мр Зоран Ђирјаковић (Факултет за медије и комуникације). Модератор трибине је био г. Стеван Јовановић, вероучитељ.

Након уводне речи модератора г. Стевана Јовановића, доц. др

Растко Јовић започео је излагање пружањем сликовитих примера борбе ране Цркве против логике капитала и начина преко којих је било могуће превазићи ту логику, а преко конкретних примера Св. бесребреника Козме и Дамјана и Св. Василија Великог. Говорећи о логици конзумеризма, др Јовић истиче да она има за циљ промену свести код људи. Оно што купујемо није само нешто што треба да поседујемо, него то што купујемо треба да постанемо ми, то треба да постане суштина нашег бића.

Говорећи о овој теми, али и о mestu религије у савременом друштву, др Јовић је истакао

да се целокупан свет у времену неолиберализма и све чињенице у свету сагледавају из димензије функционалности, наводећи последице таквог сагледавања:

„Целокупан свет у данашњем времену неолиберализма, глобализма, комплетан свет и све чињенице у свету сагледавају се из димензије функционалности, тј. колико вредите, колико је могуће на вами зарадити, колики је профит, колико је могуће уштедети, и када сведете читав поглед на свет на такву једну ствар ви анализујете и сам свет. Ако посматрате модерне биоетичке изазове, оно што је најзначајније јесте да смо довели самог чо-

века по себи у питање. Оно што можемо ми, као хришћанске заједнице да чинимо, и све остале религијске заједнице, то је да младим генерацијама омогућимо један нови вид васпитања, који би засигурно понудио једну врсту алтернативности, било кроз верску наставу или неки други вид, који би им указао на неке вредности које нису само вредности које се тичу поседовања материјалног богатства, тј. да их научимо да не морају имати нешто да би били неко, већ да их научимо да раде на својој јединствености и посебности".

Др Сеид Халиловић, директор Центра за религијске науке „Ком“, говорио је на тему „Од светог до инструменталног разума: сазнајни аспекти потрошње“. У почетку, он је установио да је рационалност кључна карактеристика модерног света, али да се она ограничава на инструментални разум и на човекову жељу да стекне доминацију над природом. То према његовим објашњењима води до закључка да моћ производи знање, уместо тога да знање буде извор моћи.

Халиловић је повезао појам потрошње с практичним разумом у укупној хијерархији сазнања у традиционалним религијским филозофијама. Он додаје да у тим бриљантним школама практични разум црпи свој смисао и усмерење из виших категорија разума, као што су метафизички, интуитивни и свети разум. Халиловић је објаснио да потрошња и економска дела, у таквом сазнајном стадијуму, бивају вредновани из перспективе узвишенih димензија постојања и унутрашњег лица света природе. Он је истакао да се економским делатностима у религијским традицијама придаје изванредан значај, али да су оне усмерене ка вишњим тајнама живота, које су човеку егзистенцијално ближе и прече.

У другом делу свог излагања, Халиловић је потрошачку културу модерног света представио

као плод човекове воље и моћи. Он објашњава да у различitim фазама постренесансног мишљења све узвишене категорије разума губе кредитibilitет. Инструментални разум у периоду доминације емпиранизма не про-суђује о вредносним судовима, нити говори о метафизичким судовима. Напослетку, како Халиловић објашњава, сви ће прихватити да разум уопште не поседује моћ разоткривања саме реалности, онакве каква она уистинu јесте.

Халиловић је истакао да у том периоду инструментални разум трага за новим сазнајним извором на који ће се ослонити, пошто је већ отуђен од свих узви-шених фундамената сазнања. Он појашњава да нови сазнајни извор и нови ослонац инструмен-талног разума јесу човекова воља и моћ, али моћ која не следи знање већ производи како знање, тако и истинu.

Халиловић је закључио да модерна потрошња, на тим фило-зофским основама, нема никакву границу и да остаје без икаквог узвишеног смисла. Она ће нас, додао је он, несумњиво водити ка безнађу.

На крају свог излагања, Халиловић је установио да је решење сложене кризе савремених по-трошачких друштава у поновном прихватању ауторитативно-сти практичног разума, односно свих узвишенih категорија човековог разума. Он је цитирао речи Алија ибн Аби Талиба да је данас још једном потребно „открыти затрпане ризнице умова“.

Мр Зоран Ђирјаковић своје излагање је започео тезом да је после научног капитализма, а након пада Берлинског зида, уследио други долазак „милена-ристичког“ капитализма, други долазак капитала, који је принципом „невидљиве руке тржишта“ требао да реши све људске проблеме. Први пут од почетка модерности, у Европи, тј. За-падној Европи, дешава се нешто

што не представља глобални образац понашања, а то су све празније цркве, у које верници уђу свега неколико пута за време свога живота. Чињеница је да у развијенијим и богатијим земљама људи лакше прелазе из једне деноминације у другу, док у сиромашнијим земљама људи се много теже одричу вере, а и када је се одрекну, они нам за право продају илузију да су се одрекли вере.

Данас није присутна само криза неолиберализма, оличена у потрошачкој култури, „трошим, дакле постојим“, већ имамо целиокупну кризу западних, модерних, постпросветитељских идеологија. Одговор на ову моралну и духовну кризу налазимо у књизи *Знакови Јорег Џуша*, где је записано да свако покоравање и подређивање човеку јесте неслобода, и да једино човек који се покори и подреди Богу може бити слободан. У данашњем свету, имамо ситуацију да се индивидуализам уздиже као врховна вредност, док се било какав вид колективитета, у који спада и Црква као заједница верних, дисковалификује.

Након наведених излагања, трибина је настављена живим дијалогом у, до последњег места испуњеној, Римској дворани Библиотеке града Београда.

Трибина у Дому омладине

Ранохришћански Београд

Јован Благојевић

Упunoј сали Клуб Дома омладине 2. марта 2016. г. одржана је трибина *Ранохришћански Београд*. Организатори овог пажње вредног дogaђаја били су удружење грађана Библијски културни центар и Одељење за дијалог у култури вероучитеља Архиепископије београдско-карловачке. Тему су са различитих аспеката представили др Стефан Поп-Лазић, научни сарадник Археолошког института Београда; Јована Стојановић, историчарка и Велибор Мартиновић, теолог и археолог. Трибину је модерирао Јован Благојевић, теолог.

Др Поп-Лазић је као први говорник представио опширан пресек истраживања и њихових резултата на бази којих можемо да обликујемо сазнања о античком Београду, тј. Сингидунуму. Он је истакао да на подручју Калемегданске тврђаве постоји континуитет насеља од неолита све до старијег гвозденог доба. Сингидунум је представљен као гранични град на Дунаву према панонском Барбарикуму, области која није припадала Римском царству. Сингидунум тог доба је, према схватању др Поп-Лазића, био састављен од низа утврђења која су била најпре лоцирана на војно-стратешкој позицији ушћа Саве у Дунав. Новија истраживања покazuју да је најстарији пронађени војни логор Сингидунума био на подручју Кнез Михајлове 30, док је најстарија пронађена некропола Сингидунума била на позицији Цинцар-Јанкове улице. Поменути најстарији римски војни логор

највероватније је био димензија 200x400 метара. Најстарија улица античког Сингидунума је, према досадашњим сазнањима, била

на подручју садашње Рађићеве улице, и кретала се од југоисточне капије према самом граду (тј. цивилном насељу). Др Поп-Лазић је истакао да нема археолошких остатака који би указали да је римски Сингидунум настао на темељима келтског Сингидунума, тј. утврђеног келтског насеља са подручја Звездарске шуме, чија је некропола била на подручју данашње Карабурме. Практично, период келтско-галског насељавања на овим подручјима представља први прекид континуитета насеља на подручју доцнијег римског Сингидунума.

Говорећи о сакралној мапи античког Сингидунума, др Поп-Лазић је истакао да је на простору Доњег града пронађено пећинско Митрино светиште, једино познато пећинско светиште поменутог божанства на подручјима Горње Мезије. У овом светишту су откривене представе тзв. *йодунавских коњаника* које су имале култни карактер, а чије сцене имају значајну сличност са сценама присутним на хришћанским саркофазима 3. и раног 4. в. Иначе, др Лазић, је нарочито истакао значај *Јониног саркофага*, изузетног ранохришћанског споменика какав је на подручјима Балкана пронађен само у Синги-

дунуму. Најближе паралеле оваквог споменика имамо у Риму. Јонин саркофаг представља сведочанство да је у Сингидунуму тог периода живела и умрла особа која је добро познавала свој хришћански идентитет и која је тај идентитет желела да истакне. Саркофаг је вероватно израђен у панонским радионицама, док су представе Јоне и Доброг Пастира, према мишљењу Поп-Лазића, израђене у Сингидунуму, по предлошку који је стигао са италског подручја. Овај саркофаг је у 19. в. пронађен у Господар Јовановој улици, иначе подручју које је према археолошким налазима било најстарија хришћанска некропола Сингидунума.

Поп-Лазић је скренуо пажњу публике на једну грађевину која га је заинтересовала током истраживања каструма Сингидунума. Она се налази на подручју Савског шеталишта и може се датирати у средину, или на крај 4. в. У питању је тробродна апсидална грађевина. Он каже да досадашња истраживања нису довољна да би се поуздано тврдило да се ради о ранохришћанској базилици, али је истакао да је троделност грађевине и то што је апсида окренута према југоистоку у складу са другим ранохришћанским базилика-

Рељеф на стубу Марка Аурелија у Риму, 2. век

ма овог периода. У контексту разматрања логорске архитектуре, ова грађевина се, према др Поп-Лазићу, не би могла интерпретирати као било шта друго. Уколико би будућа истраживања, нарочито северозапада грађевине, потврдила да се ради о сакралној грађевини, могло би се рећи да је то остатак најстарије ранохришћанске архитектуре на подручју Сингидунума. На крају, Поп-Лазић се осврнуо на касноантичку гробницу у Брестовику која се у локалном црквеном предању поштује као гробно место ранохришћанских мученика Хермила и Стратоника, иако то није потврђено археолошким налазима.

Јована Стојановић је истакла да је тема њеног излагања нека врста представљања сакралне топографије ширења хришћанства од Јерусалима, као јединственог центра рођења хришћанске вере, преко Грчке и Македоније до подручја древног Илирика (односно савременог Балкана). Она је истакла значај проповеди Св. Апостола Павла кога Бог упућује да са подручја Мале Азије, пређе на терен грчко-македонског географског подручја. Овај прелазак је заправо означио почетак најраније мисије у Илирику будући да је Илирик био један од мисијских циљева које је, према новозаветним сведочанствима, Св. Ап. Павле имао на уму. Она је истакла постојање сведочанстава о апостолској мисији на подручју западног Балкана, односно у Далмацији. У свом излагању, Стојановићева се дотакла и прогонстава која су спровођена од стране римских царева у циљу сузбијања хришћанске вере, наговештавајући да су управо та прогонства, односно став хришћана у тим прогонствима била средство ширења хришћанства. У даљој историји Римске империје значајно место имао је цар Константин који најпре знаменитим Миланским едиктом легализује хришћанство и омогућује покретање процеса реституције хришћанске имовине, а затим и игра значајну улогу у покушајима решавања

ранохришћанских спорова из периода Првог и Другог Васељенског сабора који су резултирали истицањем једносушности Оца, Сина и, свакако, Св. Духа. Улога цара у сазивању и току Сабора показује његово активно учешће у животу Цркве. Једна од последица овог процеса била је, међутим, и то што је Арије као зачетник хришћанства јереси био прогнан у Илирик (Балкан) где је нашао са везнике међу тамошњим епископима, тако да је аријанизам у једном периоду био доминантан на нашим подручјима, те су Готи, који су били у додиру са Илириком, примили хришћанство – најпре у његовој аријанској форми. Томе је значајно допринео и Еп. Улфиле који је имао делимично готско порекло и који је на готски превео Свето Писмо. Нарочиту подршку аријанству пружају сирмијумски епископи и тамошњи сабори. У Илирик су биле прогањане и друге личности ране црквене историје, као што је то био Св. Атанасије Велики који је део живота провео на том подручју.

У излагању Велибора Мартиновића, истакнуто је да црквено предање долазак хришћанства на ово подручје повезује са делатношћу једног од седамдесеторице апостола, Св. Андроником. Он је истакао да црквено предање из 4. в. сведочи да је Св. Климент, први епископ Рима, основао неколико епископија на нашим теренима, пре свега Мурсу и Сингидунум.

Нарочиту пажњу је Мартиновић посветио римским царевима рођеним на подручју Илирика, као и њиховом односу према хришћанима у контексту тога да ли су били толерантни према хришћанству или су га прогонили. Он је истакао постојање сведочанства о постојању хришћанства на подручју Сингидунума, Сирмијума и Виминацијума. Такође је истакао постојање сведочанства о знатној заступљености хришћана у редовима римске војске, нарочито нагласивши пример рата из 172. или 174. г. Рат су римске јединице водиле против герман-

ског племена Маркомана на подручју Паноније. Римска војска се нашла у незгодној ситуацији јер није имала воде, али Бог на молитве хришћана војника пушта тако јаку кишу да је војска била принуђена да се штитовима заклања од пљуска. Мартиновић је истакао да је овај догађај потврђен и историјски и археолошки, и у црквеним изворима и у ванцрквеним изворима. Прво, догађај се спомиње у једном писму Марка Аурелија, а затим и у петој књизи *Црквене историје* Јевсевија Кесаријског. Нарочито значајно је изображење овог догађаја на рељефу Марковог стуба у Риму, са краја 2. в. Он је, такође, истакао постојање сведочанства о ранохришћанским мученицима у Сингидунуму, Сирмијуму и Виминацијуму међу којима је било и оних који су за хришћанску веру пострадали пре Св. Мученика Ермила и Стратоника. У вези са поменутим мученицима и позноантичком гробницом у Брестовику, Мартиновић је указао на постојање аутора који сматрају да је поменута гробница њихово гробно место. Коначно, говорећи о сусрету раног хришћанства и митрализма на овим подручјима (а и уопште), Мартиновић је истакао да је митрализам био религија римских војника и да је, као такав, био повезан пре свега са мушкарцима. Према његовом схватању један од разлога победе хришћанства над митрализмом била је чињеница да су у раном хришћанству нарочиту улогу имале жене.

Вредно је истаћи на крају да је домаћин трибине Дом Омладине Београд, једина институција културе у Србији која континуирано седам година одржава трибине са религијолошком тематиком. ■

Зборник радова са међународног научног скупа

Религија, политика, право

Религија – политика – право : [тематски зборник радова] /
[приредили Јован Ђирић, Велибор Џомић, Мирољуб Јевтић]

Београд : Институт за упоредно право ; Центар за проучавање религије и верску толеранцију ; [Цетиње] : Митрополија Црногорско-приморска, 2015
([Цетиње] : Светигора)

950 стр. ; 21 см

ISBN 978-86-80186-05-4 (ИУП)

Често може да се чује да је ваљана она књига која читаоце не оставља равнодушним и која у њима побуђује интересовање и подстиче их на даље промишљање. Након читања зборника *Религија, политика, право*, који је саиздавачки подухват Института за упоредно право из Београда, Православне Митрополије црногорско-приморске (и њене издавачке куће „Светигора“) и Центра за проучавање религије и верску толеранцију, стиче се утисак да је реч баш о таквој књизи. Зборник су приредили др Јован Ђирић, др Велибор Џомић и проф. др Мирољуб Јевтић. О радовима из овог зборника детаљније се говорило на истоименој међународној научној конференцији у Будви, у изванредном амбијенту манастира Подмаине, 2. и 3. октобра 2015. године. Саиздавачи ове луксузно опремљене књиге су објављивањем једног оваквог зборника показали својеврсну храброст. Сам по себи је храбар наум обједињавања три области које су без икакве сумње међусобно повезане,

али је истовремено свака од њих доволно широка да буде предмет самосталног продубљеног истраживања. Међутим, свака сумња у овај издавачки подухват отклања се читањем овог зборника.

Приликом приказа овог зборника ваљало би да се пође од његове форме, односно начина његове штампе. Разуме се, форма, а нарочито када је реч о књигама, не сме да буде важнија од садржаја, да замагљује суштину. Но, начин израде неке књиге можемо да поимамо и као какве знакове поред пута, који су прва назнака читаоцу намернику шта га може очекивати на читалачком походу. Прво, када се овај зборник узме у руке и погледа начин његовог штампања, дâ се уочити да је приликом његове израде поступано крајње скрупулозно, са огромном жељом да се донесе читалачка радост свакоме ко се одлучи да га узме у руке. Након читања, читаоци ће имати прилику да увиде да и садржај књиге одговара њеној форми, да нису били наведени на погрешан пут и да само читалачко

путешествије није било узалудно. Напротив, делује да је овим зборником постигнуто и нешто више. Чини се да се након затварања његових корица не прекида интелектуална веза између радова који су у њему садржани и читалаца, већ да се отварају нови путеви размишљања, нове стазе, интелектуални подстицаји да се и даље промишља о појединим питањима. Наравно, није немогуће и да се преиспитају неки своји претходни ставови.

Друго, зборник *Религија, политика, право* је и веома обиман, што је нужна последица његове тематике. Везе између религије, политike и права су бројне и сложене и њих спајају често танане нити које ваља уочити. Разуме се, те свезе се разликују с обзиром на време и простор у којима ове категорије обитавају и у којима се изучавају. Делује да је управо и циљ овог зборника да читаоцу покаже и открије што више ових повезница и подстакне га на даље размишљање. Зборник сачињава укупно педесет радова, што ауторских, што

Аутори долазе из различитих земаља и са собом носе и уносе у овај зборник специфичне проблеме и дилеме свог поднебља.

коауторских. Када се погледа садржај, а посебно након читања радова, може да се закључи да ово дело одликује одсуство било каквих забрањених тема и да зборник карактерише најшира могућа отвореност. Читалац може уочити да је код приређивача постојала намера да се обухвати што је шири могући опсег тема у погледу односа религије, политике и права, уз постојање свести да је немогуће да се оне све обраде. У тој намери, постигнуто је нешто што је немерљив квалитет овог зборника - разноврсност аутора и тема.

Аутори долазе из различитих земаља и са собом носе и уносе у овај зборник специфичне проблеме и дилеме свог поднебља. Свој допринос су дали аутори из Русије, Француске, Италије, Велике Британије, Аустрије, Македоније, Црне Горе и Србије, што свакако доприноси једној интелектуалној ширини. Радове су приложили аутори различитог професионалног статуса, почев од академика, професора универзитета, научних радника, људи из праксе, односно различитих државних органа, па све до најмлађих интелектуалних посленика - студената основних и постдипломских студија. На тај начин је овај зборник избегао замку једнострданог погледа, нудећи читаоцима више углова гледања. То је и очекивано, јер су међу ауторима правници, политикови, социологи, лекари, философи, уметници, као и свештена лица.

Обраћене теме су различите, али свим радовима је заједничко

да се у њима повезују три стуба цивилизације - религија, политика и право. У већини чланака повезане су све три области, док се могу пронаћи и радови у којима је успостављена веза између неке од ове две области. Узвеши у обзор профил аутора, јасно је да су теме разноврсне, али истовремено одабране тако да сваки читалац може да пронађе питање које га занима. Аутори овог приказа неће се упуштати у анализу сваког рада понаособ из два разлога. Прво, због великог броја радова и разноврсне тематике овај задатак би био практично неизводљив. Други разлог је много важнији. Наиме, сваки од објављених радова има своју сопствену вредност, део је једног пажљиво склопљеног мозаика и намера нам је да оставимо будућим читаоцима да сами осете одушевљење док буду читали редове зборника *Религија, политика, право*. Ипак, чини се да је неопходно навести макар само неколико тема, наслова радова, који су обрађени у овој књизи,

зборнику радова: „Специфична улога религије у правном животу античког Рима“, „Секуларизам и ислам“, „Појам религије у праву“, „Самоубилачки тероризам и религија“, „Да ли су религиозни људи мање склони криминалу“, „Финансирање цркава и верских заједница“, „Да ли је човеку потребан ауторитет? Шта је ауторитет?“, „Криминалистичке карактеристике деструктивних религиозних организација“, „Слобода вероисповести у међународним актима и пракси Европског суда за људска права“, „Насиље над женама у исламској култури и улога полиције у заштити жртава“, „Европски уставни модели односа државе и цркве“, „Рестириција црквене имовине“. Ово су само неке теме које су обрађиване у овој књизи и ми смо сигурни да ће оне изазвати пажњу и занимање најшире јавности.

Милош Станић
и Александра Вишекруна

Извор: сци.срб

Александар Раковић

**Срби и религијски
интервенционизам:
1991–2015 :
политички аспекти
верских изазова
српској држави
и цркви после
распада Југославије**

Београд : Хришћански културни
центар др Радован Биговић, 2015

366 стр. : табеле ; 21 см

ISBN 978-86-85273-31-5

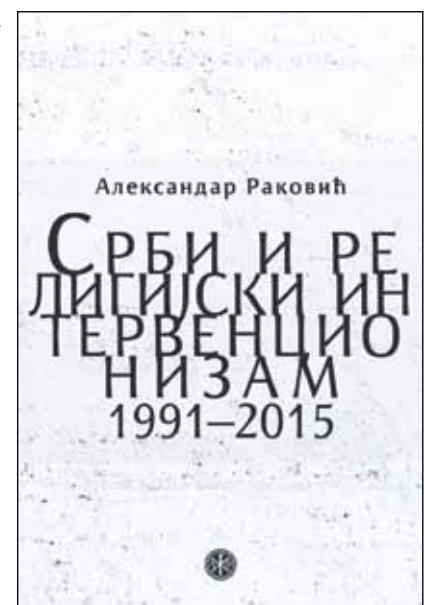
Књига др Александра Раковића *Срби и религијски интервенционизам 1991–2015* значајно је дело које обухвата овај драматични период од 1991. до 2015. године. Верски изазови српске државе су били интензивни у овом периоду, што је изазвано распадом Југославије. Несумњиво да је верски чинилац био доминантан, али можемо слободно рећи да грађански рат није изазван религијским мотивима.

Религијски интервенционизам против српског народа и Српске Православне Цркве покренут је почетком деведесетих година двадесетог века распадом Социјалистичке Федеративне Републике Југославије и траје до данас континуирано. Он се налази у истом склопу и у истом процесу као и војни и економски интервенционизам евраатлантских структура против српске и југословенске државности. Чињеница је да је свака наша граница угрожена деловањем верских идеологија које као да су се повампирале из времена Другог светског рата: „Хрватска православна црква“, „Црногорска православна црква“, римокатолички ревизионизам, радикални ислам, великоалбански фанатизам, бугарски и румунски верско-етнички експанзионизам. Македонски црквени раскол вуче корен из комунистичког времена.

Књига др Александра Раковића је једно синтетичко оригинално дело и не болује од квантофрење, тј. засипања статистичким подацима, већ је аргументована мисао о модерним историјским догађајима где имамо значајан елемент – религијски интервенционизам од 1991–2015. Не можемо да кажемо да је рат на просторима бивше Југославије био верски рат, али можемо слободно рећи да је религијски интервенционизам у много чему до-принео сукобима, па и социјалној и политичкој економији.

На нашим просторима се изузетно поштују мањинска права. Србија има најлибералније законодавство о мањинама. Међутим, чињеница је да је српски народ изложен једној врсти религијског инжењеринга од стране суседних конфесија. Раковић то јасно, као врстан историчар, експлицира у својој књизи.

Књига показује колико наука може да буде актуелна и практична, јер се ово историјско научно дело чита као роман, како бисмо рекли, у једном даху. Ова књига је базирана на веома обимном материјалу, на великој архивској грађи, богатој релевантној историјској литератури, који чине врло широк дијапазон извора. Наслов књиге је подобно аргументован. Много пута наилазимо на књиге које не оправдавају свој наслов, што овде није случај. Овом књигом се уводи један важан појам, религијски интервенционизам, поред политичког, економског и других социјалних фактора. Овде имамо опис како конкретно сузбити утицај Српске Православне Цркве и ограничитељну њену јурисдикцију. У овој књизи можемо видети врло конкретне утицаје религиозно-политичких субјеката који су утицали на дестабилизацију јеванђељске мисије Српске Православне Цркве. Ови негативни чиниоци су допринели да се у неким деловима уништи легитимни идентитет једног народа, и не само народа као колективног ентитета, већ конкретних личности. Овде је у питању угрожавање идентитета свакога од нас, покушај да се компромитује, учини нестабилним и да се припреми за конвертовање,

да олакша промену тог идентитета или бекство од њега.

Књига је показала не само који је значај религијске сфере у духовној области, у култури, у уметности, него који је значај религијске сфере посебно у политици. Да бисмо разумели догађаје који су непосредно иза нас, др Раковић нам нуди да посматрамо модернију историју кроз религијску призму. Дакле, ова књига захвата много дубље од онога што је историјска чињеница, догађај, статистички податак, архивски документ, и ми данас не можемо да сагледамо распад Југославије а да немамо у виду овај најзначајнији религијски чинилац. Можемо слободно да се запитамо, читајући књигу, да ли је то био верски рат? Можемо слободно да кажемо да то није био верски рат, али да је имао елементе метафизичких, неопипљивих граница конфесионалног. Верски елемент није имао такву снагу и моћ.

Као историчар, Раковић има своју легитимну перспективу. Његова књига није само дескрипција догађаја, набрајање догађаја, мада нам даје низ података и самим тим је занимљива као информација, али суштински она је више од тога; она је својеврсно тумачење историје. Многе науке се баве религијом – психологија, философија, антропологија, социологија, политиковија, али Раковићева књига не популаризује политиковију религије.

Још из комунистичког периода имамо активну потребу социологије да тумачи религијске феномене. Међутим, социологија не може да уђе у бруталност религије, а ми имамо у овој књизи описану бруталност историје.

Ми имамо такође и секуларну идеологију која има претензију да одстрани сваку секуларну стварност. Међутим, аутентична секуларна држава се, у ствари, ограничава на свет профаног и не улази у свет сакралног који има конструктивни елемент на простору секуларне државе. Права држава треба да буде неутрална у односу на секуларну идеологију. Дакле, ова књига која нас засипа подацима није уобичајена квантофренова социологија религије, већ нам открива танану нит деструкције и дестабилизације духовног простора Српке Православне Цркве. Она податке тумачи и даје нам смисаону презентацију историјских догађаја и показује нам дубоку историјску генезу ових дестабилизационих феномена.

Балкан је слојевит и испреплетен религијским интервенционизмима. Нема ни милиметра границе на Балкану који је успостављен билатерално, већ су границе углавном постављане иностраним арбитражама.

Ко прочита ову књигу, биће забринутији. Мислим да је ова тема егзистенцијално важна за српски народ. Та тема је осетљива и, на моменте, запаљива и врела. Некада се ћутало у име братства и јединства, а данас се ћути у име политичке коректности. Ђутало се и о томе зашто српско питање није решено. Српски народ је био у бившој једнини већински и требало је да буде заштићен од других. Свако ко прочита ову књигу, имаће вишу свест о томе колико је биће српског народа угрожено. Не само колико је књига важна, него је важан и тренутак у коме је настало. Период религијског интервенционизма дуго траје, скоро да је дуг као поларни дан. Српски народ драматично одлучује у десетом веку да ли припада Русији или Западу. Те дилеме су и данас на дневном реду историје. Ово је тренутак када и други одлучују о судбини српског

народа. То је заиста карактеристично за век који је иза нас. За српски народ и за српску државу, заиста није било места у новом поретку.

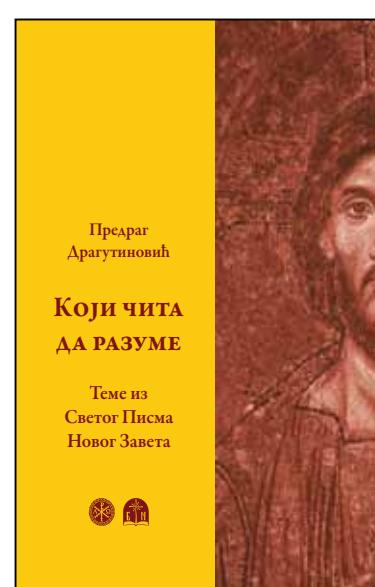
Господин Раковић је провео неколико година у државној служби као саветник у Министарству вера. Бави се међуверским дијалогом и координира га. Један је од организатора Информативног центра Православног богословског факултета. Раковић је ангажовани интелектуалац и бритак полемичар. Његова књига је корпус научног сазнања о блијој прошlostи. Он обраћајуће четврт века модерне историје. Тај четврт века је набијен историјским догађајима. Ова књига говори о промени политичке географије балканских простора, самим тим и Европе, као и о покушају промене идентитета једног народа. Он обраћајуће вертикалу од 150 година која је исходиште процеса који дуго траје. Те околности, та жаришта 90-их, добијају свој расплет и реализацију. Овај религијски интервенционизам, иако је споријег ритма од политичког и војног интервенционизма, показао се до ста ефикаснијим, темељнијим. Ово нам даје утисак да конфесије око нас размишљају миленијумски и да смо ми народ стараца и јединаца.

У 18. веку, знамо, историја престаје да буде „учитељица живота“, јер се релативизује начин на који историја преноси прошlost; није јасно је ли оно што имамо као сведочанства заиста прошlost, или су сведочанства преломљена кроз фикцију. Најрелевантнија ерминевтика историје је она која се прелама кроз религијску призму. Студија др Александра Раковића је „историја бешчашћа“, да се послужимо Борхесовом синтагмом, свих религијских сецесионаста. Она је историософска етика која нам потврђује мисли великог Његоша:

„Човјек воље остаје свободне
Ка сви други бесмртни духови;
Његова ће душевна таблица
Са обе стране бити начертана.“

Горан Раденковић,
проф. Богословије у Београду

Извор: [ciih.srb / spc.rs](http://ciih.srb/spc.rs)

Предраг Драгутиновић

Који чита да разуме : теме из Светог Писма Новог Завета

Београд : Хришћански културни центар др Радован Биговић :
Православни богословски факултет Универзитета у Београду,
Библијски институт, 2015

XIV + 278 стр. ; 21 см

ISBN 978-86-85273-34-6
(ХКЦДРБ)

Који чита да разуме. Теме из Светог Писма Новој Завета – нова књига проф. др Предрага Драгутиновића, у издању Хришћанског културног центра др Радован Биговић и Библијског института ПБФ, може се по ценама од 600 динара наћи у продаји у књижарама Православног богословског факултета Универзитета у Београду и у књижари „Ризница“ у Земуну.

Текстови сабрани у овој књизи представљају плод дугогодишњег труда и истраживања аутора, и намењени су свакоме ко је заинтересован за дубље и студиозније проучавање Речи Божије.

НАУКА, УМЕТНОСТ, КУЛТУРА...

Маријана Пејшровић

ОКСФОРД

Хришћанско наслеђе Косова и Метохије

У Центру Светог Теосевија за хришћанску духовност у Оксфорду, 14. фебруара 2016. године одржана је промоција монографије *Хришћанско наслеђе Косова и Метохије*.

Митрополит диоклијски Калист, Епископ западноамерички Максим и професор Оливера Поповић са Оксфордског универзитета излагали су о овом издању. Епископ Максим је дао јасан и користан увод књизи и њеном циљу, описујући је као „дело љубави“.

Сама књига је квалитетно технички припремљена. Већина чланака сведочи о патњама српског народа, али и његовој жељи за миром и изнажењем начина како да се очува духовно предање Цркве. Књига излаже и дугу историју Косова и Метохије као колевке Српске Православне Цркве.

Митрополит Калист је поздравио присутне на промоцији и истакао да је монографија *Хришћанско наслеђе Косова и Метохије* „фасцинантно издање са пуно научних и информативних чланака, као и илустрација у боји веома високог стандарда“. Он се присетио својих посета КИМ (прва 1970. и друга 2014. године). Мада је историја Србије од 14. века историја мучеништва, наслеђе није уништено и угледни богослов је изразио уверење да ће Срби и даље наставити да буду верни свом наслеђу и да ће сећање на КИМ и даље цветати. У вези са сведочењем књиге која је, према његовом мишљењу, апсолутно књига о хришћанском наслеђу Косова и Метохије, Митрополит је рекао да нам је потребно да имамо на уму да је лепота својство Бога и хришћанског живота.

Митрополит Калист је поклонио један примерак књиге Бодлијанској библиотеци, главној истраживачкој

Јован Јовановић Змај: Смиље

Нови Сад : Беседа, 2015

160 стр. : илустр. ; 21 см

Збирка Православна библиотека Христос и деца ; књ. 16

ISBN 978-86-86117-81-6

Са благословом Епископа бачког др Иринеја, Издавачка установа Епархије бачке Беседа штампала је прву књигу из кола *Изабрана дела Јована Јовановића Змаја за децу* (Библиотека Христос и деца).

Јован Јовановић Змај је први писац у српској књижевности који је писао поезију за децу. Уз његове песме одрастали су нараштаји од једног века, те су и његова дела умножавана кроз мно-га издања. Као мајка петоро деце, приметила сам међу данас доступним издањима недостатак богато илустрованог избора Чика Јовиних песама који ће, поред свима знаних стихова, садржати и оне са богољубивим и родољубивим темама. Ове песме су пра-ви дар и украс у српској књижевности за децу и више су него добро дошлије данас када смо сведоци урушавања вредности на којима почива васпитање деце. Деца ће из њих сазнати како ваља подносити невоље, помагати потре-битима, радовати се животу, природи, потоку и цвету, благодарити за све, поштовати старије, волети своју отаџбину, како се молити и уздати у Бога.

Мера којом сам се руководила при одабиру песама за ову књигу је моја најмлађа ћерка Смиљана, девојчица од шест година, ученица првог разреда, те су у избор ушлије песме разумљиве том узрасту. Сигурна сам да је и Чика Јова имао на уму своју децу док је писао ове песме, а пошто се и његова најмлађа ћерка звала Смиљка, цео избор носи назив *Смиље*.

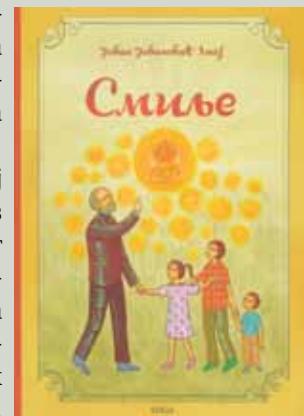
Књига је богато ликовно опремљена. Илустрације су разиграних облика и живих боја, а притом се ослањају на каноне православног иконописа. Сва природа, биљке, животиње, и сама деца, осветљени су божанском светлошћу као на иконама, те на овај начин спонтано и ненаметљиво уводе децу у свет православне иконе.

Значење архаизама и мање познатих речи објашњено је у фуснотама како би деца могла да разумеју њихово значење и на тај начин их сачувају од заборава.

Надам се да ће ова књига допринети да и данас, међу нашем децом, заживе богољубиве и родољубиве Чика Јовине песме. Верујем да ће их деца заволети, учити напамет, рецитовати, певушићи – а кроз ове песме и молитва ће заживети на њиховим уснама.

Злаїша Пойов

Извор: ciiu.srb

библиотеци Универзитета у Оксфорду и једној од најстаријих библиотека у Европи.

Извор: Западноамеричка епархија
(превод: Информативна служба СПЦ)

НИКШИЋ

Књига Крв Пиве

У организацији Сабора српских породица Црне Горе, у суботу 20. фебруара 2016. г., у Никшићу је одржана промоција трећег – изменjenog и допуњеног – издања књиге

Мила Цицмила Крв Пиве. Књигу Крв Пиве аутор је посветио Пивљанима пострадалим у време Другог светског рата, и посебно Миољки Таласан, рођеној Јововић, преживелој Божијом вољом да сведочи страхоту стрељаних у збегу 13. јуна 1943. у Црном врху Вучево.

Према речима Саше Зејака, рецензента сва три издања, пред читаоцима је „треће лице књиге о страдању Пивског племена“. За оне који су верни то је триптих мученика, а

Православни катихета 13/15

Часопис вероучитеља Архиепископије
богорадско карловачке, 128 стр.

Са благословом Његове Светости Патријарха српског Иринеја, из штампе је изашао нови, тринаести, број часописа *Православни катихета*. Овај број часописа је посвећен значајном јубилеју, петнаестогодишњици повратка веронауке у српске школе и представља својеврсну ретроспективу свих значајнијих догађаја везаних за верску наставу у Архиепископији. Уредништво часописа нас је подсетило на све оне личности, председнике и чланове Одбора за верску наставу АЕМ, које су оставиле неизбрисив траг и дале снажан допринос развоју верске наставе у Београду.

Међу текстовима београдских вероучитеља који су нас на личан, емотиван начин провели кроз неке важне тренутке: прве сусрете са ђацима, заједничка дружења, хуманитарне акције, путовања, такмичења, фестивале, разне згоде и незгоде које су пратиле њихов рад протеклих петнаест година, налазимо разговоре са двојицом угледних свештенослужитеља који припадају првој генерацији вероучитеља која је отворила врата београдских школа—презвитељом Арсенијем Арсенијевићем, стаreshином Вазнесењске цркве, и ђаконом мр Савом Милином, асистентом на Православном богословском факултету у Београду.

Часопис је подељен у неколико тематских целина. У првом делу *Катихете* објављени су текстови еminentних теолога, филозофа, педагога и отаца који су се бавили темама из области црквене педагогије и мисиологије: Шестуна, Кулмана, Гуревича, Парсениоса, Мешћеринова, Хопка и других. Другу половину часописа чине примери добре праксе, размишљања и запажања вероучитеља о различитим аспектима верске наставе, као и писане припреме одабраних лекција које се могу користити у настави.

У уводном слову главног и одговорног уредника,protoјереја-ставропора Драгомира Санда, наглашено је оно што ће, несумњиво, моћи да примете сви читаоци – да овај број *Православног катихета*, задржавајући препознатљив визуелни идентитет, естетски и садржајно представља још један корак напред у квалитативном смислу. На последњим страницама овог заиста репрезентативног часописа београдских вероучитеља налазимо хронику догађаја који су обележили претходну школску годину.

Ђакон Радомир Маринковић

за оне који нису– треће подсећање на савест и на покајање.

О књизи су говорили: доц. др Саша Зејак, проф. др Јелица Стојановић, protoјереј Миодраг Тодоровић, професор Веселин Матовић и аутор, професор Миле Цицмил.

Извор: Епархија будимљанско-никшићка

ВРАЊЕ

Српско срце Јоханово

Са благословом Епископа врањског Пахомија, 22. фебруара 2016.

ма Удружења и господин Веселин П. Целетовић, аутор књиге, који је говорио о томе како је књига настала, колико је издања доживела, на колико је језика преведена, о садржају и главним актерима књиге.

Ово предивно, али и потресно вече улепшале су ученице Гимназије „Бора Станковић“ из Врања, чланице гимназијског хора, које су певале изворне и народне песме са Косова и Метохије.

Извор: Епархија врањска

БЕЛОРУСИЈА Прва награда за ПСЦПД

Панчевачко српско црквено певачко друштво (ПСЦПД) је на XV Међународном фестивалу православних хорова „Каложска Благовест“, одржаном у граду Гродно у Белорусији, освојило прву награду – Лауреат првог степена. Панчевачко српско црквено певачко друштво је награду освојило у конкуренцији од 160 хорова из Белорусије, Русије, Украјине, Бугарске, Грузије, Грчке, Пољске, Немачке и других земаља. Овогодишњи Фестивал у Гродном је петнаesti по реду, и један је од најзначајнијих и најцењенијих такмичарских фестивала у Европи. ПСЦПД је наступило 26. фебруара, другог такмичарског дана, а хором је дириговала мр Вера Царина.

Хор је наступао на овом престижном фестивалу и пре четири године када је заузео друго место.

Извор: 013info.rs

НАУКА, УМЕТНОСТ, КУЛТУРА...

Маријана Пешровић

КРУШЕВАЦ

Монографија о манастиру Велуће

У издању Завичајне библиотеке „Јефимија“ из Трстеника, у већници Народног универзитета 29. фебруара 2016. године представљена је монографија *Манастир Велуће*. О манастиру су говорили игуманија Теодора и аутори – др Бранислав Цветковић (Завичајни музеј Јагодина) и археолог Гордана Гаврић (Завод за заштиту споменика културе Краљево), који су присутне упознали како је настало ово дело од великог значаја за разумевање историје трстеничког краја. Већница Народног универзитета је била мала да прими велики број посетилаца, а свечаност је увеличала и Епископ крушевачки др Давид (Перовић).

Извор: Епархија крушевачка

БЕОГРАД

Антологија најлепше духовне музике

Престолонаследник Александар и принцеза Катарина Карађорђевић били су 1. марта 2016. године у Белом двору домаћини промоције ЦД издања „Антологија најлепше духовне музике православног истока“ Дивне Љубојевић.

На промоцији се од домаћина могло чути да су Дивна Љубојевић и хор „Мелоди“ наступали на многим концертима и реномираним фестивалима широм планете, да су објавили двадесет два музичка издања у Србији и иностранству и да су тиме стекли статус највећих мисионара српске православне културне баштине у свету.

„Веома сам срећан и поносан што је госпођа Љубојевић одлучила да најави прославу двадесет пет година рада у дому моје породице, у Белом

ИТАЛИЈА Кардинал Раваси о Умберту Еку

У уторак 23. фебруара сахрањен је један од највећих интелектуалаца међународног угледа – Умберто Еко (1932–2016). Еко је био нека врста ренесансног *uoto universale*, данас би се рекло allround-таленат: философ, списатељ, семиотичар, теоретичар књижевности, есејист и историчар средњег века и педагог.

Кардинал Ђанфранко Раваси, председник Папског савета за културу, који је Ека познавао из времена свог управљања Амброзијанском библиотеком у Милану, за њега вели следеће: „Еко је био човек широког хоризонта. Иако је био обдарен веома специфичним способностима у многим дисциплинама, он је то експлицитно постао само у једној“. Еко је важио за једног од највећих мислилаца нашег времена. Вишеструки лауреат националних и међународних награда је рођен у Александрији, у Пијемонту на северу Италије. Био је римокатоличке вероисповести и у својој младости је био члан „Католичке акције“. Доцније је дошло до разлаза, али га је римокатоличка култура вазда креативно инспирисала, истиче Раваси. Кардинал се радо присећа једног разговора са Еком у коме му је овај изразио своју радост што је Библија била враћена у програм наставе у италијанским школама. Тада је Еко приметио: „Зашто деца морају да све знају о Хомеровим јунацима, а ништа о Мојсију, зашто све о Дантеу, а ништа о Песми над песмама?“

Еко је волео средњевековну културу и био специјалиста за естетику Томе Аквинског и са страшћу је волео философију каталонског философа Рајмонда Лула. Овај је познат по својим дијалозима са исламом, јер је владао арапским и био заинтересован за свет у коме је по логици витешке борбе племића вођен дијалог са мудрим људима у исламу. „Такви мотиви су окрилаћивали његову литерарну машту“, вели кардинал Раваси.

Еко је по сопственом признању био агностик. За Равасија је Еко занимљива личност јер је тражио измирење између Атине са једне стране и Мојсија и Христа са друге. Питања вере и ума, етика и морала су била свеприсутна у његовом делу. Његов полиморфни роман *Име руже* је упозорење на опасности које прете од религиозног фанатизма и дорматизма. У овом контексту Раваси вели да га та Екова позиција подсећа на чувену крилатицу енглеског философа Дејвида Хјума који вели: „Обмане у философији су смешне, погрешке у религији су опасне“.

Прошођакон Зоран Андрић

двору. Моја супруга и ја од срца јој желимо да своју фантастичну каријеру настави још најмање толико година“ – истакао је Престолонаследник Александар.

На промоцији су говорили и Марко Милутиновић, директор продукције грамофонских плоча Радио Телевизије Србије, Небојша Брадић, уредник Културног програма Радио Телевизије Србије, Исидора Жебељан, композитор и члан Српске академије наука и уметности

и Петар Пеца Поповић, новинар и музички критичар.

Дивна Љубојевић и „Мелоди“ приредили су кратак наступ за званице, међу којима су били представници дипломатског кора и бројне угледне личности из уметничке струке и културног и јавног живота Београда и Србије. ЦД „Антологију“ Дивна Љубојевић и „Мелоди“ промовисаће и 21. априла у Сава центру концертом названим „Београд у сусрет Васкрсу“.

Извор: royalfamily.org

У БАГДАДУ

У Цркви Св. Петра и Павла

Хришћанство у Ираку постоји још од 1. века. Хришћанска заједница у Ираку спада међу најстарије у свету. Претежну већину ирачког хришћанског становништва чине Асирци који говоре источним арамејским језиком, али постоји и знатна мањина Јермена. Халдејски католици су, такође, бројна хришћанска деноминација у Ираку.

Број хришћана у Ираку 2003. године био је око 1.5 милиона, што је представљало 5% укупног ирачког становништва. Пар деценија раније, 1987. године, број хришћана у Ираку био је 1.4 милиона, и тада су они чинили 8% укупног становништва.

Након рата у Ираку процењује се да је број хришћана спао на 450.000 до 2013. године (дакле милион хришћана је напустило Ирак за десет година, од 2003. до 2013. г.!), док неки говоре и о бројци од 200.000. Ирачки хришћани претежно живе у Багдаду, Басри, Мосулу и Киркуку, те у асирским насељима и регионима, попут Нинивске горе на северу земље.

Но, у ратом разрушеном Ираку хришћанске заједнице, прогањане и на сталној мети исламских фундаменталиста и терориста, настављају своје сведочење, и чувањем своје вере по цену живота и прогонства, и опстајањем у непријатељском окружењу.

У Багдаду, главном граду Ирака чија је хришћанска популација знатно смањена откако траје сувори рат, хришћанске цркве служе и сведоче, пројављујући екуменско заједништво које се не иссрпљује учешћем у свечаним конференцијама и званичним сусретима, већ братском подршком и састрадањем. Тако су недавно Светој Евхаристији коју је служио Његова Светост Патријарх Мар Игњатије Јефрем II присуство-

вали великодостојници других ирачских хришћанских деноминација.

Патријарх Мар Игњатије Јефрем II служио је Свету Литургију у Саборној цркви Светих Петра и Павла у Багдаду. У својој проповеди је говорио о значењу свештеничке службе као о старању о онима који су у невољи и о сиромашним. Он је упоредио свештеника са Господом који је дао себе зарад других.

Овом богослужењу су присуствовали Архиепископ Багдада и Басре Мар Северије Хава, Асирски Патријарх Мар Геваргис III Слива, јерменски православни Архиепископ Авак, грчки православни Митрополит Гатас Хазим, други представници Цркве, као и чланови ирачког Парламента.

Извор: OCP и сиц.срб

ШВАЈЦАРСКА Међуцрквени састанак

Његово Преосвештенство Епископ аустријско-швајцарски Андреј примио је 26. фебруара 2016. године у Епархијским просторијама у Цириху високо делегацију савеза Реформаторске Цркве Швајцарске. Делегација савеза Реформаторске Цркве Швајцарске је била предвођена њиховим председником, др Готфридом Лохером. Са председником је био и свештеник др Мартин Хирцел, високи представник за међуцрквене и међуверске односе. Делегацију Српске Православне Цркве поред надлежног Архијереја чинили су архијерејски намесник за Швајцарску протојереј Станко Марковић, протојереј др Мирослав Симијоновић, протојереј Милутин Николић и дипломирани теолог Саша Бранисављевић.

Тема сусрета две делегације била је изградња платформе за наступајући билатерални симпосион који је планиран за 25. и 26. новембар 2016. године. Циљ симпосиона биће вођење једног систематског дијалога који би водио бољем међусобном упознавању. На овом симпосиону узеће учешће највиши представници Савеза евангеличке цркве Швајцарске и Епархије аустријско-швај-

царске. Након састанка, високи представници Реформаторске Цркве су позвани од стране домаћина, Епископа Андреја, на ручак са делегацијом Српске Цркве.

Извор: Епархија аустријско-швајцарска

ТАНЗАНИЈА

Конференција Комисије за светско мисионарство

Комисија Светског савета Цркава за светско мисионарство и евангелизацију најавила је да ће наредна светска конференција бити одржана под окриљем Лутеранске заједнице у Танзанији, 2018. године (тачан датум још није договорен).

*Извор: ССП (превод
Информативне службе СПЦ)*

СУДАН

У притвору због снимања прогона хришћана

Чех Петар Јасек (52) лежи у суданском затвору још од децембра зато што је снимио видео о прогону хришћана у овој исламској земљи. Чешка дипломатија покушава узлуд да га ослободи. Суђење би могло да почне у марта, а може се сочути са оштром казном јер законодавство Судана садржи и елементе шеријатског права.

Главни доказ против Јасека је један видео који је снимио у Судану. На видеу се приказује човек са опекотинама на телу описујући како их је задобио. Према изјави Јасека, човек је био изранављен за време оштрих напада муслимана на хришћане. Међутим, човек на видеу је порекао то што је рекао пред камером. Иначе, Јасеково путовање у Судан како би помогао тамошњим хришћанима финансирала је америчка организација Глас мученика, чија филијала има седиште у Чешкој Републици.

*Извор: Prag Daily Monitor (превод
Информативне службе СПЦ)*

ИЗ ЖИВОТА ЦРКВЕ

Зорица Нешин

У БИЈЕЉИНИ Повеља за поуке Светосавља

У сриједу, 24. фебруара 2016. године, у бијељинском Центру за културу одржана је свечана додјела повеља Кайетан Миша Атанасијевић. Ово признање додјељује се од 2000. у оквиру пројекта „Пут ка врху“ у организацији новосадске агенције *Медија инвент*, Универзитета у Новом Саду и Привредне коморе Републике Србије. Град Бијељина имао је част да буде први град у Републици Српској у којем се организује додјела овог престижног признања посредством организатора из Републике Србије и Привредне коморе Републике Српске за регију Семберије и шире.

Након химне Републике Српске присутне госте поздравио је градоначелник Бијељине Мићо Мићић, изразивши своје задовољство што се ова манифестација одржава по први пут у Републици Српској и то у граду Бијељини. Бесједу о животу, хуманитарном и културном раду капетана Мише Атанасијевића одржао је пјесник и књижевник Перо Зубац. За ову прилику одржан је и пригодан културно-умјетнички програм у којем је учествовало Српско црквено-пјевачко друштво *Србадија* и виртуоз на хармоници Душан Секулић.

Међу овогодишњим лауреатима повеља Кайетан Миша Атанасијевић је и Његово Преосвештенство Епископ зворничко-тузлански Хризостом којем је признање уручено за поуке Светосавља, његовање духовности и афирмацију светоотачке традиције.

Између осталих, повељом су одликовани и Мићо Мићић, градоначелник Бијељине, амбасадор Руске Федерације у БиХ Петар Иванцов, Педагошки факултет у Бијељини, Завичајно удружење *Пријатељи Илијаша* Бијељина и други.

Извор: Епархија зворничко-тузланска

У МОСКВИ Посјета дјеце из Никшића

На позив организатора Шестог дјечјег турнира у руском хокеју, с благословом Патријарха московског

Акција прављења пакетића за децу из срца Србије

Спортисти Свете Србије, наставили су акцију прављења пакетића за своје вршњаке на Косову и Метохији. Овог пута штафету су од кошаркашке, преузела деца из фудбалске секције. Они су у балону „Бродара“, у коме се одвијају тренинзи и секције, донели слаткише и поклончиће којим ће обрадовати своје вршњаке. Дарови су улепшани поруком написаном на платну. Ипак, закључено је да је за децу на Косову и Метохији највећи поклон то да нису заборављена и да имају другаре у Београду на које могу увек да се ослоне. Хумана акција „Сви за Космет“ коју је иницирала Независна асоцијација студената и даље се наставља.

и све Русије Кирила, дјеца из Никшића, предвођени свештеницима боравили су у Москви од 26. до 29. фебруара 2016. год. Претходно, на дан поласка, у никшићком Саборном храму је служен молебан којим је призвана Божија милост и благодат за пут у руску престоницу.

Церемонији отварања финалног дијела турнира у руском хокеју, 26. фебруара, на Црвеном тргу у Москви присуствовали су Патријарх московски и све Русије Кирил и предсједник Федерације руског хокеја (ФХМР) Б. И. Скриник.

Предстојатељ Руске Цркве обраћао се пригодним словом учесницима турнира, пожелевши им успјех у надметању и да постану истински спортисти који у срцу чувају вјеру, љубав према Отаџбини, поштовање једни према другима.

Са благословом Његове Светости, сви учесници су добили пригодне поклоне.

Церемонији је, као почасни гост, присуствовао Епископ будимљанско-никшићки Јоаникије. Патријарх Кирил се задржао у кратком разговору са Владиком Јоаникијем, који му је уручио пригодан поклон. Са своје стране Патријарх московски и све

Русије Кирил је упутио срдочне поздраве Патријарху српском Иринеју и пастиви Српске Православне Цркве.

Учесници турнира су током екскурзије посетили Кремљ, Храм Христа Спаситеља, Светотројицу Сергијеву лавру и присуствовали бденију у Московској духовној академији.

У недељу, 28. фебруара, о празнику Светог Апостола Онисима и Преподобног Јевсејија Пустинјака, Епископ будимљанско-никшићки Јоаникије и Епископ моравички Антоније служили су Свету Архијерејску Литургију у подворју Српске Православне Цркве у Москви. Литургији су присуствовала и дјеца из Никшића.

Извор: Епархија будимљанско-никшићка

У ПОДГОРИЦИ Светосимеоновски сабор

Традиционални Светосимеоновски сабор који се сваке године одржава у суботу најближу празнику Светог Симеона Мироточивог – Стевана Немање, одржан је 27. фебруара 2016. године у Подгорици.

Свету Архијерејску Литургију у Саборном храму Христовог Вајсрејса служили су Митрополит црногорско-приморски Амфилохије и умировљени Епископ захумско-херцеговачки Атанасије са многобројним свештенством и свештеномонаштвом из Црне Горе, Србије и Републике Српске, уз молитвено учешће вјерног народа из разних крајева Региона. Вјерници су у току Литургије могли да се поклоне руци Светог Јована Крститеља, која је за ову прили-

Говор мржње и насиље према Србима у 2015.

Двије предизборне кампање, обиљежавање 20. годишњице Олује војним мимоходом у Загребу и концертом Марка Перковића Тхомпсона у Кину, укидање ћирилице у Вуковару те бројни покушаји рехабилитације усташког режима, само су неки од догађаја који су обиљежили годину која је иза нас. У 2015. свједочили смо и све чешћем кориштењу говора мржње од стране јавних особа и дијела медија, као и порасту пријетњи и физичких напада на Србе у Хрватској. Због тога ће, како показују подаци које прикупљају Српско народно вијеће и Клуб заступника СДСС-а у Хрватском сабору, 2015. остати упамћена као година у којој је националистичка, анти-мањинска атмосфера досегнула велике размјере.

Конкретни примјери напада, пријетњи, уништавања приватне имовине или имовине у власништву српских институција те изјава јавних особа које садрже говор мржње и позивају на нетолеранцију према Србима, објенијени су у најновијем броју *Билбена* Српског народног вијећа. *Билбен* можете преузети са адресе: <http://snv.hr>.

Извор: eparhija-dalmatinska.hr

ку у Подгорицу стигла из Цетињског манастира. Одговарали су Београдски мушки хор и драмске умјетнице Јелена и Ивана Жигон са хором Косовски божури.

У литургијској проповиједи након читања Јеванђеља, умировљени Епископ захумско-херцеговачки рекао је да је наш Бог сабиратељ. „Од Њега је Немања учио да сабира наше крајеве и да их приводи Христу“, казао је Владика Атанасије.

Митрополит Амфилохије је у току Литургије у презвитечки чин рукоположио ћакона Александра Орландића из Бара.

Након Литургије архијереји су улицама Подгорице предводили празничну Светосимеоновску литију, овога пута са руком Светог Јована Крститеља. На Немањином граду, где је по предању рођен Стефан Немања, благосиљан је славски колач и одржана празнична духовна академија.

Бесједио је проф. др Богољуб Шијаковић који је рекао да је небеско поријекло моралних норми наше народне личности посвједочено многим праведним жртвама у нашој историји. У умјетничком дијелу програма

наступили су Београдски мушки хор и драмске умјетнице Јелена и Ивана Жигон са хором Косовски божури.

Митрополит Амфилохије је рекао да је Свети Јован Владимир темељ јединства нашег народа, као владар прве српске државе. „Свети Симеон Мироточиви је објединио Рашку и Зету, Петровићи су објединили Босну и Цетиње, Свети Василије Острошки објединијује Херцеговину и Црну Гору, а Свети Стефан Дечански је онај чијом круном је крунисан краљ Никола Први Петровић. Све је, дакле, у знаку неразоривог јединства. И сваки који би то јединство покушао да разори, он је отпадник, издајник тога јединства и свега што је било часно, свето и честито кроз вјекове“, поручио је Митрополит Амфилохије.

Владика је Јелену Жигон одликовао Златним ликом Светог Петра Другог Ловћенског Тајновидца „за животно служење љепоти и добру и материнско човјеколубље“.

Овогодишњи Светосимеоновски сабор је завршен посјетом манастиру Лаври Светог Симеона Мироточивог.

У МАНАСТИРУ ГОМИРЈЕ Архијерејска Литургија

У суботу 27. фебруара 2016. г. на празник Преподобног Аксентија и Светог Кирила Словенског, у манастирском храму Рођења Светог Јована Крститеља у Гомирју, служена је Света Архијерејска Литургија којом је началствовао Његово Преосве-

штенство Епископ горњокарловачки Герасим. Епископу су на сабрању са служивалиprotoјереј-стварофор Јеленко Стојановић, protoјереј Милан Симић, протонамјесник Никола Малобабић, јереј Драган Михајловић и ћакон Јован Галамић.

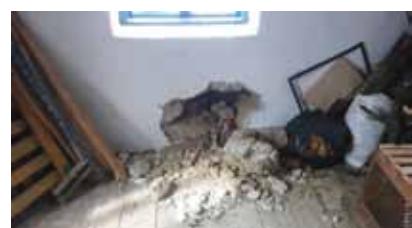

У току Литургије, Епископ је заједно са свештенством извршио парастос упокојеним вјерницима.

Бесједећи по окончању сабрања, Епископ је честитао вјерницима данашњи празник и поучио пристне о прочитаном одломку из Јеванђеља Христовог, које говори о добром пастиру.

„Као не тако давни пастир Цркве горњокарловачке, најбољи примјер реченог може бити наш дивни и Христом овјенчани Сава горњокарловачки, који је дошао на трон ове Епархије 1938. године, и у најтеже вријеме није напустио овај народ, положивши и живот свој, јер је говорио да му је Господ и Свети Архијерејски Сабор повјерио овај народ и он о њему мора да се брине.“

Након богослужења, за пристне вјернике приређено је послужење и трпеза љубави у манастирском конаку.

У ПРИЗРЕНУ Опљачкане црква

Црква Успења Пресвете Богородице у засеоку Пејчићи, надомак Призрена, обијена је и опљачкана, 27. фебруара 2016, саопштила је Епархија рашко-призренска.

Непозната лица су разбила врата, однела три позлаћена крста и кади-

ИЗ ЖИВОТА ЦРКВЕ

Зорица Нешин

оницу и разбацала иконе. Све се додатило у недељу. Обијање и пљачку цркве из 17. века први је приметио свештеник, јереј Слободан Ђорђић који је случај пријавио Косовској полицији. „Примећују се трагови копања по цркви, вероватно у намери да се пронађе неко скривено благо“, наводи се на сајту Рашко-призренске епархије.

Богородичина црква у Пејчићима код Призрена налази се на списку споменика културе од изузетног значаја. Уз цркву која је из 17. века, подигнут је у 19. веку камени звоник.

У ЉУБЉАНИ

Архијерејска Литургија

У Недељу Страшног суда Божијега, 6. марта 2016. године, у прекрасном Храму Светих Кирила и Методија у Љубљани служена је Света Архијерејска Литургија.

На позив Митрополита загребачко-љубљанског Порфирија у Љубљану је 5. марта 2016. у вечерњим часовима стигао Владика зворничко-тузлански Хризостом, у пратњи протођакона и хора свештеника Епархије зворничко-тузланске. Свету Литургију служили су Митрополит загребачко-љубљански Порфирије и Епископ зворничко-тузлански Хризостом, уз саслужење свештенства, свештеномонаштва и ђаконства.

У бесједи на јеванђељску тему Страшног суда Господњег, Преосвећени Владика Хризостом је истакао: „На један сасвим једноставан начин, сликовито да би ондашињи Јудеји, а и ми данас могли разумети, Господ Исус открива једну велику тајну Суда Божијег којег Он најављује, а ми га очекујемо. На питање по чему ће Господ судити људима и како ће раздвојити „овце“ од „јаради“ одговор је дао сам Господ

Саопштење Епархије аустријско-швајцарске (Српска православна Црквена општина Цирих)

27. фебруар 2016.

Уз велику благодарност Господу Богу обавештавамо верни народ да се неспоразум између Црквене општине Свете Тројице у Цириху и матичне Епархије након 15 година коначно позитивно решио.

У духу процеса црквеноканонског уједињења, а по предлогу Епископа бачког др Иринеја, тадашњег администратора Епархије аустријско-швајцарске, и са благословом садашњег дијецезана владике Андреја, на дан Светог Симеона Мироточивог, 26. фебруара 2016. сазвана је у Цириху заједничка Основачка скупштина Црквених општина Храма Свете Тројице и Храма Успења Пресвете Богородице. За ову заједничку скупштину тим стручних лица је приредио статуте који су прегледани од управа Црквених општина и одобрени од надлежног Епископа аустријско-швајцарског Андреја.

Имајући у виду црквеноканонске одреднице прописане Уставом Српске Православне Цркве и такође уставне прописе швајцарског грађанско права (члан 60ff-ZGB), на предлог правних саветника Црквених општина, предложили смо оснивање кровне Црквене општине са називом Српска православна Црквена општина Цирих, која у свом карактеру има функције Црквене општине по одредницама Устава Српске Православне Цркве. Са правне стране, као кровна Црквена општина (Dachverband) задовољавамо одреднице грађанских законака Швајцарске конфедерације.

Статути Црквене општине Цирих који обухватају оба циришкана храма, Светотројични и Светоуспенски, стоје у сагласности са праксом рада црквених општина прописане Уставом Српске Православне Цркве. У овом контексту треба нагласити да досадашње управе Црквене општине Свете Тројице и Црквене општине у Цириху при Светоуспенском храму, добијају достојанство парохијских јединица. Из парохијских јединица именују се у Црквеноопштински управни одбор сви активни парохијски свештеници, председници, потпредседници и благајници. Парохијска управна тела бирају парохијани оба храма.

Молимо све наше парохијане да благоразумно подрже рад парохијских и црквеноопштинских тела на добробит Српске Православне Цркве и Српске православне Црквене општине Цирих, Светотројичног и Светоуспенског храма у Цириху.

Извор: Епархија аустријско-швајцарска

питајући их да ли су Га препознали у свијету, међу људима, међу оним његовим најмањима: гладнима, жеднима, босима и слабо обученим, болеснима и утамниченима. Да, онај савршени Бог и Човјек – Богочовјек Исус Христос себе, не само да унижава, већ и поистовијеђује са његовим најмањима у овоме свијету које свијет неријетко презире и одбације. Дакле, Богочовјек Исус Христос неће судити по лицемерју или некаквој предодређености, Божје сачувавај, већ по дјелима љубави, по доброти срца наших, али никако по сажаљењу... У ове припремне недјеље пред вратима великог и ча-

сног поста, Господ нас кроз приче о митру и фарисеју, о блудном сину и, ево данас, о Страшном суду подсећа на врлине и дјела која ће нас увести у период наше метане, тј. покајања, односно цјелокупне промјене. Покајање није адекватан израз за грчку ријеч метаните. Метаноја је суштинско мијењање начина размишљања, мишљења и адекватно томе и живљења..“

На крају свете Литургије владика Хризостом уручио је икону Господа Исуса Христа Митрополиту Порфирију и икону Пресвете Богородице Црквеној општини Љубљана.

Извор: Епархија зворничко-тузланска

Вјечнаја памјат

Протојереј Часлав Јоцић (1962-2015)

У понедељак 21. децембра 2015. године, испустио је своју племеницу душу високопречасниprotoјереј Часлав Јоцић, парох Дреновачки (Епархија крушевачка). Рођен је у селу Старац код Кленике 1962. године. Призренску богословију је завршио 1982. године. Са супругом Весном има сина Далибора и ћерку Данијелу. Рукоположен је од стране Владике врањског Саве за пароха Врањске Бање. Након неколико година службовања у Клењу (Епархија браничевска), од 2001. је био на парохији у Дреновцу где се и упокојио. На опелу проте Часлава говорио је секретар Епархије крушевачке, protoјереј-ставрофор Драги Вешковац, који је и началствовао на опелу, уз саслужење 22 свештеника и ћакона. Нагласио је његов ненаметљив став и братско понашање према колегама. „Служио си верно Господу своме и нашем до задњег дана, и нека се над тобом обистине речи Господње – Добро, добри и верни слуго... уђи у радост Господара свога. Бог нека ти душу опрости! Почивај у миру!“

Прота Часлав је сахрањен на парохијском гробљу.

Протојереј-ставрофор Зоран Милојковић

Протојереј-ставрофор Александар Поповић (1932-2016)

Протојереј-ставрофор Александар Саша Поповић, упокојио се у Господу на празник Сретења Господњег, 15. фебруара 2016. године. Рођен је 9. маја 1932. у свештеничкој породици у Нишу. Призренску бо-

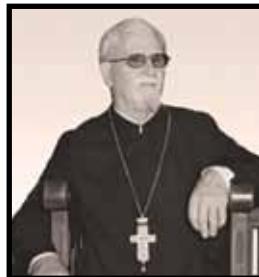
гословију завршио је 1952. и био је школски друг Патријарха српског Иринеја, а на Богословском факултету СПЦ у Београду дипломирао је 1958. године. Исте године је, благословом Епископа банатског Висариона рукоположен за ћакона при Саборном храму у Вршцу.

Године 1961. постаје службеник, а од 1972. и референт Св. Арх. Синода. Као ћакон је служио при Храму Св. Саве у Београду. На Видовдан 1980. Патријарх Герман га рукополаже за свештеника и првог пароха при Саборној цркви у Београду, где је био све до пензионисања. Прота Саша одликован је од стране Патријарха Германа чиномprotoјакона иprotoјереја, а од стране Митрополита загребачко-љубљанског Јована, правом ношења напрсног крста 1990. г.

Заупокојену Литургију у Цркви Св. Николе на Новом гробљу 18. фебруара 2016. служило је више свештеника и ћакона, а на опелу је началствовао Епископ топлички Арсеније.

Протојакон Стеван Райчић

Годишњица од упокојењаprotoјереја-ставрофора Александра Милојковића (1930-2015)

Протојереј-ставрофор Александар Милојковић рођен је у селу Ђунису поред Крушевца на Јовандан 1930. год. Завршио је Богословију Св. Кирила и Методија у Призрену 1951. као ћак прве послератне ге-

нерације заједно са Патријархом Иринејем и блаженопочившим Митрополитом дабробосанским Николајем. Рукоположен је 1952. у Саборној цркви у Нишу од Епископа др Јована а службовао је у рапањском и крушевачком архијерејском намесништву до 2003, пуних педесет година као активни парох и старешина Цркве Лазарице у Крушевцу.

За велики труд и марљив рад на њиви Господњој тадашњи Епископ нишки Иринеј га је 1997. одликовао чиномprotoјереја-ставрофора. Са својом пратницом Златом изродио је сина Миодрага и ћерку Јасминку, од којих је добио петоро унука и шесторо праунучади.

Упокојио се 15. марта 2015. у својој породичној кући у Крушевцу. Сахрањен је на Новом крушевачком гробљу, а чин опела служили су Епископ крушевачки др Давид и Епископ топлички Арсеније.

Вјечнаја памјат, блажени покој и Христос Воскресе, оче и добри наш прото.

Протојереј-ставрофор Ђорђе Милојковић

Помен Роса Алимпић

Дана 11. марта ове године, Роси Алимпић се навршава 25 година од упокојења. Литургија и помен ће се служити у капели Вазнесења Господњег у Мровској, 6. марта 2016. године.

Роса је рођена 1909. у Букору под Цером од угледног оца Милована Илића, солунца и мајке Павлије. Удала се за Божку Алимпића, члана братства хришћанске заједнице манастира Каона, са којим је изродила тринаесторо деце, од којих ју је испратила шесторо, три сина, три ћери и осморо унука. Преживела је два светска рата, рођање мужа и конфискацију имовине од комуниста.

Подари јој Боже блаженство!

Прота мровски Драгиша Б. Алимпић

Помозимо Александру!

Александар Бероња, ученик деветог разреда ОШ „Хармани II“ из Бихаћа, иначе одликаш, тешко је оболио.

Родитељи Александрови, Мирослав и Слободанка Бероња, примјетили су код Александра од прије шест година тешкоће приликом пењања уз степенице. Први прегледи су обављени у Кантоналној болници у Бихаћу, а затим на Универзитетском клиничком центру у Сарајеву. Ту налази нису указивали на добро и од тада креће њихова борба са болешћу, али исто тако и са неизвјесношћу.

Љекари су сумњали да се ради о Дишеновој дистрофији, најтежем облику мишићне дистрофије код дјече. Урађене су бројне анализе, но до данас није установљена тачна дијагноза болести и све је остало на сумњи. А Александру је све горе.

У јануару ове године су Александар и његови родитељи отпотовали у Њемачку у приватну клинику, с надом да ће добити нове информације и ново лијечење. Ту је утврђено да је могуће извршити оперативни захват, који ће помоћи Александру да поново почне ходати, међутим, операцija кошта 21.000,00 евра, а тај новац Бероње немају.

Стога је покренута акција прикупљања новца за Александрово лијечење. Многи су се укључили у ову акцију,

како Бишћани, тако и људи из разних крајева. Они који желе помоћи Александру могу то урадити уплатом на бројеве рачуна:

За уплате из БиХ:

Александар Бероња

Трансакцијски рачун: 3385 0021 7227 1269

Текући рачун: 4055 1385 000

За уплате из иностранства:

„UniCredit bank“ д. д. Мостар, Босна и Херцеговина
S.W.I.F.T. UNCRBA22

Бероња Слободанка, Алије Ђерзелеза 41. Бихаћ
IBAN: BA39 3385 0028 6952 5796

За уплате у Еврима – Acc: 40483304101

За уплате у Америчким доларима: – Acc: 40483304102

Манастир Оћестово у Епархији далматинској

– Помозимо изградњу манастирског конака –

Манастир Оћестово се налази пет километара северозападно од Книна, код реке Крке. Изградња заветне цркве Епархије далматинске Свете великомученице Недеље у Оћестову почела је 1928. године, јер су православни Далматинци, а посебно становници места Оћестово желели да подигну цркву у месту рођења великога Епископа далматинског Стефана Кнежевића (1853–1890). Црква је посвећена Светој великомученици Недељи. По последњем попису становништва из 2011. у Оћестову се налазе 144 становника. Презимена становника Оћестова су: Ђедов; Ђуцало; Вукојевић; Касум; Кнежевић; Љошић; Перић; Рапо; Тања; Шолаја – сви православне вере, славе Ђурђевдан, и породица Џулум, такође православци који славе Николјдан.

Због великог значаја ове заветне цркве Епархије далматинске, која је кроз своју историју већ постала место ходочашћа и поклоњења, како православних, тако и римокатолика и представника других вероисповести, Епископ далматински Фотије је 17. јула 2005. на Св. Арх. Литургији, коју је служио у овом заветном храму, Цркву Свете великомученице Недеље у Оћестову прогласио манастиром. Тако је манастир Свете великомученице Недеље постао шести манастир у Епархији далматинској.

Од 2011. године благословом Епископа далматинског Фотија почела је обнова ове свете православне обитељи, а 2013. активно је отпочео манастирски живот, на челу са игуманом јеромонахом Херувимом (Ђермановићем). Захваљујући Божијој помоћи и људима добре воље урађено је доста у манастирској обнови. Даљи планови, благословом Епископа Фотија, базирају се на изради новога

конака неопходнога за живот братије овога манастира и смештај за придошли госте који манастир редовно посећују. Све више и више људи жели да посети ову православну светињу и проведе дан са братијом манастира, па су нови стамбени простори потреби за несметан живот и рад. Сходно чињеници да нисмо у могућности да сами наставимо даље радове и надајући се опет у помоћ добрих људи, сматрамо да ћемо и ове као и протекле радове завршити уз Божију и Вашу помоћ. Обнављајући православне светиње ми обнављамо себе и остављамо сведочанство за српска поколења, која настањују не само овај простор, већ и за поколења која ће нас походити са свих страна света, а која ће захваљујући светим православним богољама очуваним и оживљеним и на просторима многострадалне Епархије далматинске, знати ко су, одакле су потекли и где је дом њихових предака. Затећи ће свој духовни дом и топлину родне груде, онакву какву су нама оставили у наслеђе наши богољубиви оци, јер ћемо уз Божију и Вашу помоћ успети да завршимо градњу ове светиње и сачувамо је од нестанка и брисања из страница историје српског верског и националног идентитета у Епархији далматинској.

3. Нештић

Рачун за све уплате: 2402006–1100648908

IBAN: 8824020061100648908

ERSTE AND STEIERMAERKISCHE BANK D. D.

SWIFT: ESBCHR22XXX

Број телефона:
+38598587241